

διαδρομές

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ / ΙΣΤΟΡΙΑ / ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ / ΒΙΒΛΙΑ / ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ: ΕΛΙΖΑΜΠΕΘ ΚΟΥΤΙ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΚΑΛΥΒΙΑΝΟ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ

Όταν τα καρναβάλια γράφουν ιστορία

ΕΛΙΑ ΚΟΥΜΗ

diadromes@haniotika-nea.gr

editorial

Το Τριώδιο άνοιξε και σιγά-σιγά αρχίζουν να εμφανίζονται οι πρώτες μάσκες, στολές και σερπαντίνες. Ωστόσο η καρδιά του καρναβαλιού έχει ήδη αρχίσει να χτυπά εδώ και καιρό, μέσα σε πολύβουες αποθήκες στη Σούδα, την Κίσαμο, τις Καλύβες, την Παλιόχωρα, το Ρέθυμνο και αλλού, όπου υπάρχουν άνθρωποι που επιστρατεύουν όλο τους το κέφι, τη δημιουργικότητα αλλά και τον χρόνο για την επιτυχία των αποκριάτικων παρελάσεων! Στο σημερινό μας τεύχος φιλοξενούμε ένα οδοιπορικό στην ιστορία του Καλυβιανού Καρναβαλιού που γράφει τη δική του ιστορία 60 και πλέον χρόνια στα πολιτιστικά δρώμενα του τόπου.

γιορτάζουν

7/2

Παρθένιος,
Παρθενόπη

8/2

Ζαχαρίας,
Ζαχαρένια

9/2

Μάρκελος,
Νικηφόρος

10/2

Χαράλαμπος,
Χαραλαμπία

11/2

Βλάσιος,
Θεοδώρα

12/2

Μελέτιος

Εβδομαδιαίο ένθετο
της εφημερίδας
"Χανιώτικα νέα"ΙΔΡΥΤΗΣ:
Γιάννης ΓαρεδάκηςΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΚΔΟΣΗΣ:
Έλια Κουμιά

ΡΕΠΟΡΤΑΖ:
Γιώργος Δρακάκης
Γιώργος Κώνστας
Γιάννης Λυβιάκης
Δημήτρης Μαριδάκης
Μανώλης Μαρκαντωνάκης
Γιάνα Μαρουλοσπράκη
Μαρία Μυστακίδου
Γιώργος Σταυριανουδάκης
Ελένη Φουντουλάκη

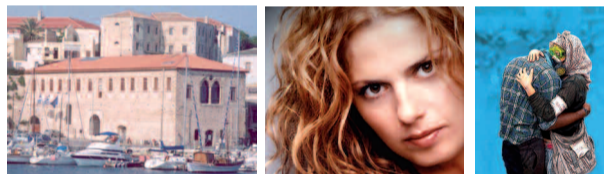
ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ:
Δημήτρης Δαμασκηνός
Βαγγέλης Κακατσάκης
Γιάννης Καλογερόπουλος
Ασπασία Κοκολογιάννη
Σάκης Κουβάτσος
Μανώλης Μανουσάκης
Φανή Μαραγκάκη
Μιχάλης Χατζηδάκης

ΣΧΕΔΙΑΣΗ:
Νίκος Κοσμάδης

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ:
Γεωργία Αδικημενάκη
Δέσποινα Βάλλα
Νίκη Ξυφανταράκη
Ελένη Σταυρίδου

ΔΙΟΡΘΩΣΗ:
Βαγγέλης Βεργανέλακης
Νεκτάριος Κακατσάκης
Αντώνης Φραγκιαδάκης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

σελ. 3 - 6 ~ Σινεμά, πολιτισμός,
σερφαρίσματασελ. 7 ~ Συνέντευξη με την
Ελίζαμπεθ Κούτισελ. 8 - 10 ~ Όταν τα καρναβάλια
γράφουν ιστορίασελ. 11 ~ Συνέντευξη με τον
Δημήτρη Καραγιάννη

σελ. 12 ~ Παιδότοπος

σελ. 13 ~ Για ποια γυναικεία
φορεσιάσελ. 14 - 15 ~ Η χρυσή εικοσαετία
του Α.Ο Κύδων στην ποδηλασία

σελ. 16 ~ Υγεία & Βότανα

No. 447

Φανταστικό
μουσείο

Rogier van der Weyden, "Το Τρίπτυχο από το Μίντελμπουργκ" (Middelburger Altar) ή το "Τρίπτυχο Μπλαντελίν" (Bladelin Altar), γύρω στα 1445, Βερολίνο, Κρατική Πινακοθήκη.

Επιμέλεια: **ΜΙΧΑΛΗΣ ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ**
Ιστορικός Τέχνης - Αρχαιολόγος
Humboldt Universität zu Berlin
lastjudgment1540@hotmail.com

M

Ζωγραφική τέχνη του 15ου αιώνα βορειώς των Άλπεων είναι στενά συνυφασμένη με δύο ονόματα: Αυτό του Γιάν φαν Άϊκ (Jan van Eyck) και αυτό του Ρογήρου φαν ντερ Βέιντεν (Rogier van der Weyden). Ο τελευταίος είναι ιδιαίτερα γνωστός για τις περίφημες τρίπτυχες συνθέσεις του. Το τρίπτυχο Μίντελμπουργκ ή τρίπτυχο Μπλαντελίν οφείλει το όνομά του στην πόλη Μίντελμπουργκ, για τον βωμό της εκκλησίας της οποίας προοριζόταν και στον παραγγελιαδότη του έργου, Πίτερ Μπλαντελίν (Pieter Bladelin). Ο Μπλαντελίν είχε υπάρξει μία σημαντική πολιτική προσωπικότητα της βουργουνδικής αυλής, υπουργός Οικονομικών του κράτους και θησαυροφύλακας του "τάγματος του χρυσόμαλλου δέρατος". Ως σύμβουλος του Φιλίππου του Καλού της Βουργουνδίας σε οικονομικά και πολιτικά ζητήματα, θ' αναλάβει μάλιστα την αποστολή να διαχειριστεί τους οικονομικούς πόρους για τη σταυροφορία εναντίον των Τούρκων. Το υψηλό πολιτικό κύρος του Μπλαντελίν και η οικονομική του επιφάνεια θα του επιτρέψουν μάλιστα να κτίσει στο χρονικό διάστημα ανάμεσα στα 1448 και 1464 στα περίχωρα της πόλης Μπρίτζ (Brügge) την

πόλη Μίντελμπουργκ (Middelburg). Το παλάτι του Βουργουνδού αριστοκράτη διακρίνεται στο δεξιό φόντο του κυρίου τμήματος του τριπτύχου του Ρογήρου φαν ντερ Βέιντεν, στον οποίο είχε παραγγελθεί η διακόσμηση του βωμού του ιερού της νεότευκτης εκκλησίας της νεοϊδρυθείσας πόλης.

Το θέμα του τριπτύχου είναι η γέννηση του Θείου Βρέφους (μεσαίο τμήμα) και η γνωστοποίηση του βαρυσήμαντου γεγονότος στον αυτοκράτορα Αύγουστο (αριστερή πτέρυγα) και στους τρεις Μάγους της Ανατολής (δεξιά πτέρυγα). Στο κυρίως τμήμα διακρίνεται κατά την παραδοσιακή απεικόνιση του θέματος η Θεία Οικογένεια, Ιωσήφ και Μαρία, στη φάτνη να προσκυνά το μικρό Ιησού μαζί με δύο αγγέλους -τρεις ακόμη άγγελοι ίπτανται πάνω από τη σκηνή- και με τη διακριτική παρουσία του δωρητή. Ο Μπλαντελίν αποδίδεται στη μαύρη βουργουνδική φορεσιά με τα μύτερα υποδήματα, σύμβολα και τα δύο της αριστοκρατικής του καταγωγής, και είναι συνειδητά τοποθετημένος από τον ζωγράφο στη νοπή προέκταση του παλατιού του Μίντελμπουργκ που υψώνεται στο βάθος δεξιά. (συνεχίζεται)

Εγκαιρη & έγκυρη
ενημέρωση με... υπογραφή

24^{σε} Ειδήσεις
www.hanlotika-nea.gr

www.hanlotika-nea.gr

ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΟΥ ΧΑΝΙΟΥ

ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ Κ.Α.Μ.

Συζήτηση για την ένταξη στην UNESCO μνημείων της Κρήτης

Πρώτη συνάντηση του Forum: Κρήτη & Unesco με τίτλο "Προϋποθέσεις και Προσδοκίες" θα πραγματοποιηθεί σήμερα Σάββατο στις 5 το απόγευμα στο Κέντρο Αρχιτεκτονικής Μεσογείου, Μεγάλο Αρσενάλι.

Τη συνάντηση οργανώνει η Περιφέρεια Κρήτης και η Κ.Ε.Π.Π.Ε.ΔΗ.Χ. - Κ.Α.Μ. και τελεί υπό την αιγίδα της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την UNESCO.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η Κρήτη είναι παραδόξως από τις ελάχιστες αν όχι η μόνη διακριτή γεωγραφικά και ιστορικά περιοχή σε ολόκληρη τη Μεσόγειο χωρίς καμία μέχρι σήμερα εγγραφή στην UNESCO. Η προσπάθεια που ξεκινάει στόχο έχει να ανατρέψει αυτό το παράδοξο στη βάση μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης προστασίας των φυσικών και πολιτιστικών μας τόπων - μνημείων και ανάδειξης τους ως πυλώνες μίας συνολικής βιώσιμης ανάπτυξης.

Η συνάντηση περιλαμβάνει τοποθετήσεις από διακεκριμένους εισηγητές, σχετικές με το θέμα της εγγραφής μνημείων της Κρήτης στον Κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO.

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Την παρουσίαση του προγράμματος έκανε ο περιφερειακός σύμβουλος Δημήτρης Μιχελογιάννης. Αυτό προβλέπει:

5μ.μ.: Χαιρετισμοί από τους Σταύρο Αρναουτάκη περιφερειάρχη Κρήτης, Αμαλία Κωτσάκη, πρόεδρο Κ.Α.Μ., Κατερίνα Τζιζικώστα πρόεδρο Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την Unesco.

ΜΕΡΟΣ Α' - Προϋποθέσεις και πολιτικές
5:20μ.μ.: Μαρία Ανδρεαδάκη - Βλαζάκη, επίτιμη γεν. διευθύντρια αρχαιοτήτων και πολιτιστικής κληρονομιάς. "Πολιτική για την ένταξη μνημείων της Κρήτης στον κατάλογο παγκόσμιας κληρονομιάς της Unesco".

5:40μ.μ.: Αναστασία Τζιγκουνάκη, αρχαιολόγος, διευθύντρια εφορίας αρχαιοτήτων Ρεθύμνου. "Σύμβαση Παγκόσμιας κληρονομιάς. Ενα διεθνές νομοθετικό εργαλείο για την αειφορία των μνημείων εξέχουσας οικουμενικής αξίας".

ΜΕΡΟΣ Β' - Οι προσδοκίες
6μ.μ.: Δημήτρης Μιχελογιάννης, περιφερειακός σύμβουλος Κρήτης. "Η πολιτιστική και φυσική κληρονομιά της Κρήτης και η Unesco: Μια προσέγγιση από τη σκοπιά της βιώσιμης (τουριστικής) ανάπτυξης".

6:20μ.μ.: Οδυσσέας Σγουρός, αρχιτέκτων Ε.Μ.Π. "Σπιναλόγκα/Μηχανή Μνήμης. Ο αέναος μετασχηματισμός του τόπου και του τοπίου, τα ίχνη των ανθρώπων και του χρόνου και οι πολύτροπες συνάψεις μιας προσωπικής διερεύνησης".

Μέρος Γ' Η εμπειρία

6:40: Λή Μπναΐδη, αναπλ. γεν. γραμματέας του οργανισμού πόλεων παγκόσμιας κληρονομιάς της Unesco, πρώην αντιδήμαρχος Ρόδου. "Εγγραφή ενός μνημείου στον κατάλογο παγκόσμιας κληρονομιάς της Unesco. Ευκαιρία και πρόκληση".

7:00: Τένια Ρηγάκου, αρχαιολόγος, προϊσταμένη Εφορείας Αρχαιοτήτων Κέρκυρας. Υπεύ-

θυνη της παλαιάς πόλης Κέρκυρας, μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς της Unesco. "Παλαιά πόλη Κέρκυρας. Μνημείο Παγκόσμιας κληρονομιάς της Unesco: Ζητήματα προστασίας και διαχείρισης".

Η εκδήλωση είναι υπό την αιγίδα της Ελληνικής Εθνικής Επιτροπής για την Unesco. Είσοδος ελεύθερη.

ΣΤΟΥΣ ΤΑΦΟΥΣ ΒΕΝΙΖΕΛΩΝ

Τιμάται η επέτειος της Επανάστασης του Ακρωτηρίου

Με την ευκαιρία της επετείου του βομβαρδισμού του Επαναστατικού Στρατοπέδου του

Σκίτσο από τη συλλογή Αλέξ. Δρουδάκη.

Ακρωτηρίου, η Περιφερειακή Ενότητα Χανίων, ο Δήμος Χανίων, το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών "Ελευθερίας Κ. Βενιζέλος", η Δημοτική Κοινότητα Κουνουπιδιανών και οι Πολιτιστικοί Φορείς Ακρωτη-

ρίου, διοργανώνουν εκδήλωση μνήμης, αύριο Κυριακή και ώρα 11:30π.μ., στο Ακρωτήρι Χανίων.

Το Α' μέρος της εκδήλωσης θα πραγματοποιηθεί στον ανδριάντα του Σπύρου Καγιαλέ

(τάφοι Βενιζέλων) και θα περιλαμβάνει: επιμνημόσυνη δέηση, προσκλητήριο πεσόντων, κατάθεση στεφάνων, ενός λεπτού σιγή και ανάκρουση του Ύμνου της Κρήτης και του Εθνικού Ύμνου.

Το Β' μέρος θα πραγματοποιηθεί στο Λύκειο Ακρωτηρίου (πρώην Πολυκλαδικό). Κεντρική ομιλήτρια θα είναι η Βαρβάρα Περράκη, αντιδήμαρχος Χανίων, φιλόλογος. Χαιρετισμούς θα απευθύνουν

οι οργανωτές, ενώ το πρόγραμμα περιλαμβάνει επίσης ριζιτικό τραγούδι από τον Λαογραφικό Όμιλο Χανίων και κρητικούς χορούς από τον Πολιτιστικό Σύλλογο Χορδακίου "Η Σκλόκα", τον Παγκρήτιο Όμιλο Βρακοφόρων με το χορευτικό του τμήμα του Πολιτιστικού Συλλόγου Στερνών "Μινώα" και τον Χορευτικό Όμιλο "Παράδοση". Λύρα και λαούτο θα παίξουν οι αδελφοί Παντεράκη.

Χάρτινο Ωδείο
ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΧΟΪΠΕΛ
hartinoodeio@gmail.com

Άρθρο 6ο » Αναγέννηση και Τονικότητα

Το πέρασμα από μια ιστορική εποχή στην επόμενη σημαίνει και μια αλλαγή στον τρόπο σκέψης, στον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται τον κόσμο γύρω τους. Φυσικά κάτι τέτοιο δεν γίνεται από τη μια στιγμή στην άλλη. Μια από τις αρμοδιότητες της τέχνης και της μουσικής είναι να προετοιμάζουν αυτές τις αλλαγές. Όπως είδαμε στο προηγούμενο άρθρο για τον μεσαίωνα, οι τροβαδούροι και τρουβέροι στη Γαλλία καθώς και οι αρχιτραγουδιστές στη Γερμανία έκαναν ακριβώς αυτό. Η Αναγέννηση ήρθε με την επιτακτική ανάγκη απελευθέρωσης της ανθρώπινης σκέψης από τον ζυγό της ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας. Η καταπίεση που είχε δεχθεί η ανθρωπότητα στην "σκοτεινή εποχή" του μεσαίωνα βρίσκει ως διέξοδο μια επιστροφή στα αρχαία ιδανικά. Ο άνθρωπος, ως

κέντρο του κόσμου, στρέφεται προς τον εαυτό του. Η διάνοια αποκτά μέγιστη αξία. Η ανακάλυψη τις Αμερικής, ο πρώτος περίπλους της γης, η ανάπτυξη των φυσικών επιστημών από προσωπικότητες όπως ο Nicolaus Cusanus και αργότερα ο Κοπέρνικος και ο Γαλιλαίος και κυρίως η εφεύρεση στην τυπογραφία σημαίνουν το τέλος της τυφλής υπακοής άρα και το τέλος του μεσαίωνα.

Αντίθετα με τις άλλες τέχνες η μουσική δεν βρήκε πρότυπα στην αρχαιότητα. Παρόλα αυτά οι αρχές της αναγέννησης αντικατοπτρίζονται σε αυτή. Η μουσική γίνεται ανθρωποκεντρική. Οι περίπλοκες γοθικές μελωδίες αντικαθίστανται από απλούστερες που έχουν ως οδηγό τους την ανθρώπινη αναπνοή. Ο ρυθμός αποκτά παλμό και ζωντάνια. Η πολυφωνία του μεσαίωνα εξελίσσεται σε αρμονία, δηλαδή οι φωνές δεν γίνονται πλέον αντιληπτές ως ξεχωριστά στοιχεία αλλά ως σύνολο και έτσι δημιουργούνται συγχωρηδίες που έχουν συγκεκριμένη λειτουργία. Σε αυτό το σημείο η μουσική παρουσιάζει και ένα κοινό με τη ζωγραφική. Στην επιδίωξη για φυσικότητα στη ζωγραφική δημιουργείται η προοπτική και ο άνθρωπος τοποθε-

τείται μέσα στην εικόνα, αντίστοιχα στη μουσική δημιουργείται η τονικότητα όπου ο ήχος γίνεται μέρος της συγχωρηδίας και η συγχωρηδία μέρος της τονικότητας.

Απλότητα, φυσικότητα και ανθρώπινη διάνοια, αυτοί είναι οι τρεις στυλοβάτες πάνω στους οποίους στηρίζεται η επανάσταση της αναγέννησης. Η μουσική πρέπει να μιμείται τη φύση, ιδιαίτερα η φωνητική μουσική έχει πλέον στόχο της να μιμείται την ομιλία αποδίδοντας το συναισθηματικό και εκφραστικό περιεχόμενο του κειμένου. Ίσως η σημαντικότερη εξέλιξη για τη μουσική στην αναγέννηση είναι αυτή της τονικής πτώσης. Τονική πτώση είναι η κατάληξη μιας μουσικής φράσης στην τονικότητα του κομματιού. Κάθε μουσικό έργο μέχρι τουλάχιστον και τον 20ο αιώνα είναι γραμμένο σε μια τονικότητα, δηλαδή υπάρχει μια συγχωρηδία, η τονική, από την οποία ξεκινά το κομμάτι και όσο και αν απομακρυνθεί από αυτή στο τέλος επιστρέφει. Αυτό είναι που δίνει στον ακροατή την εντύπωση πως το έργο είναι ολοκληρωμένο. Για να γίνω ακόμη πιο κατανοητός μπορείς να φανταστείς, αγαππητέ αναγνώστη, την τονική συγχωρηδία σαν το σπίτι σου. Κατά τη διάρκεια του κομματιού η τονική είναι το μέρος που μπορείς να βγάλεις τα παπούτσια σου και να πέσεις για ύπνο. Είναι το μέρος που μπορείς να χαλαρώσεις. Ετσι όπως ξεκινάς μια μέρα από το σπίτι σου και πηγαίνεις στη δουλειά σου ή κάνεις μια βόλτα η μέρα τελειώνει όταν ξαναμπείς στο

σπίτι σου και πέσεις για ύπνο. Ακόμα και να κάτσεις να πεις ένα καφέ κάπου με ηρεμία τελικά θα πρέπει να γυρίσεις σπίτι σου. Η τονική πτώση είναι λοιπόν ακριβώς αυτή η επιστροφή στο σπίτι στο τέλος της ημέρας. Η διαδικασία αυτή στη μουσική σημαίνει επίσης μια προετοιμασία για την επιστροφή στην τονική. Όπως είναι αδύνατον να διακτινιστείς από τη δουλειά σου ή το καφενείο απευθείας στο κρεβάτι σου, όσο και να το θέλεις, έτσι είναι και αδύνατο να πηδήξεις από οποιαδήποτε συγχωρηδία στην τονική. Αυτός ο δρόμος που πρέπει να περπατήσεις τουλάχιστον από εκεί που έχεις παρκάρει μέχρι την πόρτα του σπιτιού σου είναι αντίστοιχα στη μουσική η συγχωρηδία και η κίνηση των φωνών που την αποτελούν, με τελικό σκοπό την επιστροφή στην τονική.

Η αναγέννηση λοιπόν αποτελεί μια αντίδραση στον μεσαίωνα. Ο άνθρωπος γίνεται κέντρο βάρους σε αντίθεση με την προηγούμενη κυριαρχία της Εκκλησίας. Ο άνθρωπος με τη στροφή στην αρχαιότητα και κυρίως την αρχαία Ελλάδα, προσπαθεί με τη διάνοση να ανακαλύψει τον εαυτό του και τον κόσμο γύρω του. Η ιδεολογία της βρίσκει τελικά την έκφρασή της στο ρητό του Καρτέσιου "σκέφτομαι, άρα υπάρχω" που διαμόρφωσε, με όλα τα καλά και τα κακά, τον δυτικό πολιτισμό όπως τον ξέρουμε σήμερα.

ΣΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Προβολή του ντοκιμαντέρ “Η φράση που δεν τελείωσε”

Το ντοκιμαντέρ “Η φράση που δεν τελείωσε” του Μανώλη Παπαδάκη θα προβληθεί στο Πνευματικό Κέντρο Χανίων, την Τετάρτη 11 Φεβρουαρίου και ώρα 8μ.μ.

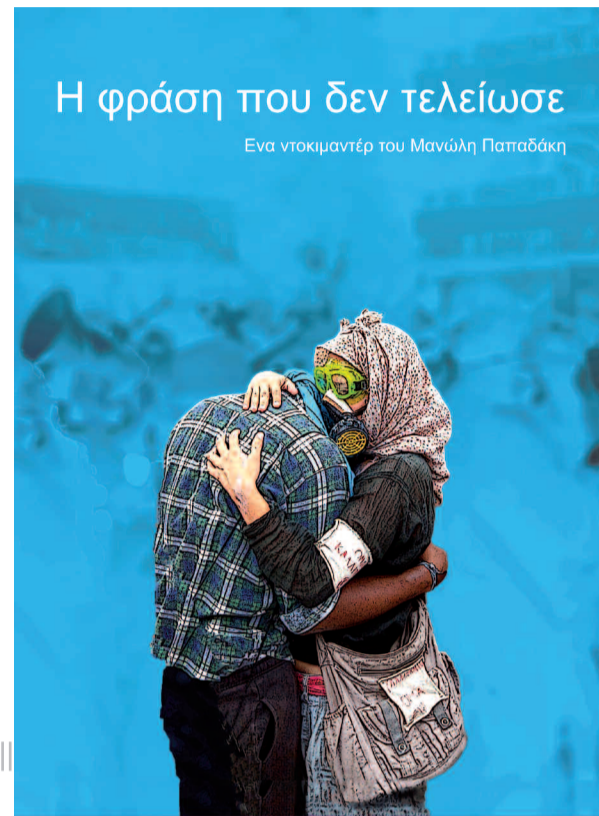
Όπως αναφέρεται στο σχετικό ελτίο Τύπου «τον Μάιο και τον Ιούνιο του 2011, η Αθήνα έγινε το κέντρο του παγκόσμιου ενδιαφέροντος. Στην Πλατεία Συντάγματος συγκεντρώθηκαν άνθρωποι πολύ διαφορετικοί μεταξύ τους, σε μια απόπειρα να ορίσουν βιωματικά την έννοια της άμεσης δημοκρατίας.

Το ντοκιμαντέρ του Μανώλη Παπαδάκη παρακολουθεί μέρα με τη μέρα τα συμβάντα της Πλατείας Συντάγματος μέσα από το υποκειμενικό βλέμμα των πρωταγωνιστών της: την αμχανία, την χαρά και τον ενθουσιασμό των πρώτων ημερών».

Την εκδήλωση συνδιοργανώνουν το Πνευματικό Κέντρο Χανίων και η Περιφερειακή Ενότητα Χανίων.

Η φράση που δεν τελείωσε

Ένα ντοκιμαντέρ του Μανώλη Παπαδάκη

ΠΡΟΒΟΛΕΣ ΣΤΟ Τ.Ε.Ε.

“Clandestino” από τους “Φίλους των Γραμμάτων”

Με την προβολή της ταινίας “Clandestino” (1987) του Φερνάνδο Πέρεζ συνεχίζεται το κινηματογραφικό αφιέρωμα στην Λατινική Αμερική που διοργανώνει ο Πολιτιστικός Σύλλογος “Οι Φίλοι των Γραμμάτων”, σε συνεργασία με τη NEW STAR. Η προβολή θα γίνει αύριο Κυριακή στις 8μ.μ. στην αίθουσα του Τ.Ε.Ε. Τ.Δ.Κ.

Σε σενάριο του καθηγητή φιλοσοφίας, συγγραφέα και σκηνοθέτη Jesus Diaz η ταινία αυτή αναπλάθει τη δύσκολη εποχή του αγώνα ενάντια στη δικτατορία του Μπατίστα.

“Μπλε ταινία” από την “Πολυδράση”

Ταινίες με σπουδαίες γυναικείες ερμηνείες παρουσιάζει το κινηματογραφικό αφιέρωμα της Εταιρείας Εθελοντικής Προσφοράς Εκπαιδευτικών και Φίλων “Πολυδράση”, κάθε Παρασκευή στο Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, Τμήμα Δυτικής Κρήτης, Νεάρχου 23.

Την Παρασκευή 13 Φεβρουαρίου στις

8:30μ.μ. θα προβληθεί η “Μπλε ταινία” 147’ σε σκηνοθεσία Κριστόφ Κισλόφσκι.

Πρωταγωνιστούν: Ζυλιέτ Μπινός, Εμμανουέλ Ριβά, Μπενουάρ Ρεζάν. Μουσική: Ζηπίγκνιου Πράισνερ

Η Μπλε Ταινία είναι η πρώτη ταινία της τριλογίας του Κισλόφσκι “τρία χρώματα: η μπλε ταινία, η λευκή ταινία και

η κόκκινη ταινία”. Τα χρώματα είναι τα χρώματα της γαλλικής σημαίας που εκπροσωπούν τις αρχές της ελευθερίας της ισότητας και της αδελφοσύνης.

Η ταινία ήταν υποψήφια για τρεις Χρυσές Σφαίρες και τιμήθηκε με τρία Σεζάρ και με τον Χρυσό Λέοντα στη Βενετία.

ΣΤΟ “ΕΛΛΗΝΙΣ”

Παράσταση Καραγκιόζη

Το θέατρο σκιών Αθανασίου παρουσιάζει το έργο “Ο Καραγκιόζης στο Λούνα Παρκ” αύριο Κυριακή στις 11:30 το πρωί και στις 5 το απόγευμα στο Κιν/θέατρο “Ελληνίς”.

Στην πολιτεία κάθε χρόνο λειτουργεί λούνα παρκ κι όλοι έχουν την συνήθεια να επισκέπτονται την κούνια. Ο Καραγκιόζης κι ο Χατζηπαβάτης παίρνουν την άδεια από τον Βεζήρη να λειτουργήσουν την κούνια και να διασκεδάσουν τους φίλους τους. Παρελαίνουν από τον μπερντέ όλοι οι ήρωες του θεάτρου σκιών σκορπώντας γέλιο με τα απίστευτα παθήματά τους.

ΠΑΙΔΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

“Οι περιπέτειες της Λούλας Στρουμπουλούλας”

Την παιδική κωμική παράσταση “Οι περιπέτειες της Λούλας Στρουμπουλούλας” του Ευγένιου Τριβιζά, θα παρουσιάσει η θεατρική ομάδα “Το πενταγράμμακι” σήμερα Σάββατο στις 7 το απόγευμα στο θέατρο “Δημήτρης Βλυσίδης”. Μουσική επιμέλεια - σκηνοθεσία: Κυριακή Στεφανίδου - Ξόμαλη. Για όσους επιθυμούν θα υπάρχει κουμπάρς για τις ανάγκες της ΕΛΕΠΑΠ.

Κινηματογράφος

BIRDMAN

ΑΤΤΙΚΟΝ

(χειμερινό) Τηλ.: 2821027717

“BIRDMAN”

Καθημερινά: 8 και 10.15 μ.μ.

“AGORA”

Καθημερινά: 8.15 μ.μ. και 10.30 μ.μ.

Εκτός Σάββατο 7/2

Καθημερινά: 7.45 μ.μ. και 10.30 μ.μ.

λόγω της παρουσίας

του σκηνοθέτη Γιώργου Αυγερόπουλου

AGORA

ΕΛΛΗΝΙΣ

Τηλ.: 2821051850-1

“ΧΩΡΙΣ ΜΕΤΡΟ”

Καθημερινά και Σαβ/κο: 8.30 μ.μ.

“ΤΟ ΠΕΠΡΩΜΕΝΟ ΤΗΣ ΤΖΟΥΠΙΤΕΡ”

Καθημερινά και Σαβ/κο: 6.30 και 8.30 μ.μ.

“Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΠΑΝΤΩΝ”

Καθημερινά και Σαβ/κο: 10.30 μ.μ.

“ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΗΣ ΜΙΜΗΣΗΣ”

Καθημερινά και Σαβ/κο: 10.30 μ.μ.

“ΜΙΑ ΓΑΛΛΙΔΑ ΣΤΟ ΜΑΝΧΑΤΑΝ”

Καθημερινά και Σαβ/κο: 8.30 και 10.30 μ.μ.

“Ο ΚΥΡΙΟΣ ΜΟΡΝΤΕΚΑΪ”

Καθημερινά και Σαβ/κο: 10.30 μ.μ.

“ΟΙ ΓΑΜΠΡΟΙ ΤΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ”

Καθημερινά και Σαβ/κο: 8.40 μ.μ.

“DRACULA”

Καθημερινά και Σαβ/κο: 8.30 και 10.30 μ.μ.

“BARBIE: Η ΣΟΥΠΕΡ ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΑ”

Σαββατοκύριακο: 5 μ.μ. (μεταγλωτ. - 2D)

“Η ΤΙΝΚΕΡΜΠΕΛ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΡΑΣ ΤΟΥ ΠΟΤΕ”

Σαββατοκύριακο: 5.30 μ.μ. (μεταγλωτ.)

“ΑΣΤΕΡΙΞ: Η ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΤΩΝ ΘΕΩΝ”

Σαββατοκύριακο: 7 μ.μ.

STER CINEMAS (MEGA PLACE)

Τηλ.: 2821057757-8-9

“ΤΟ ΠΕΠΡΩΜΕΝΟ ΤΗΣ ΤΖΟΥΠΙΤΕΡ”

ΑΙΘ. 1 Καθημερινά: 7.30 (3D), 10.15 μ.μ.

“WHIPLASH”

ΑΙΘ. 3 Καθημερινά: 8.20 μ.μ.

“Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΠΑΝΤΩΝ”

ΑΙΘ. 3 Καθημερινά: 6, 10.30 μ.μ.

“Ο ΚΥΡΙΟΣ ΜΟΡΝΤΕΚΑΪ”

ΑΙΘ. 2 Καθημερινά: 10 μ.μ.

“ΟΙ ΓΑΜΠΡΟΙ ΤΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ”

ΑΙΘ. 2 Καθημερινά: 7.45 μ.μ.

“BARBIE: Η ΣΟΥΠΕΡ ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΑ”

ΑΙΘ. 1 Σαββατοκύριακο: 6 μ.μ.

“ΑΣΤΕΡΙΞ: Η ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΤΩΝ ΘΕΩΝ”

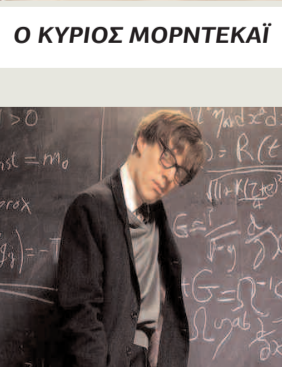
ΑΙΘ. 2 Σαββατοκύριακο: 5.45 μ.μ.

“Η ΤΙΝΚΕΡΜΠΕΛ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΡΑΣ ΤΟΥ ΠΟΤΕ”

ΑΙΘ. 1 Σαββατοκύριακο: 4.30 μ.μ.

ΧΩΡΙΣ ΜΕΤΡΟ

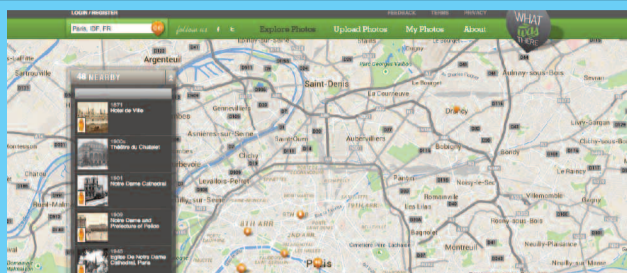

Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΠΑΝΤΩΝ

σερφ@ρίσματα

Της ΜΑΡΙΑΣ ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ

Τώρα και τότε
www.whatwasthere.com

Είναι μια online μηχανή του χρόνου. Σας ταξιδεύει στο παρελθόν, ενώ εσείς περιηγείστε στο παρόν. Και σας δίνει την δυνατότητα να συμμετέχετε σε μια πρωτοποριακή και ενδιαφέρουσα συλλογική δουλειά που στόχο έχει να διατηρήσει τις εικόνες του τότε, ζωντανές και τώρα! Ο λόγος για το "τι ήταν εδώ" (σ.σ: σε ελεύθερη απόδοση το όνομα του site) το οποίο συγκεντρώνει πάνω σε παγκόσμιο χάρτη, φωτογραφίες τοποθεσιών, όπως αυτές ήταν παλιά. Έτσι, μπορείτε να δείτε, φωτογραφίες του παρελθόντος, που βρίσκουν και ανεβάζουν χρήστες του Ιστού από τα αρχεία τους, φωτογραφίες των παπουδών μας, που θα σας κάνουν να νοσταλγήσετε αλλά και να εκπλαγείτε με τις αλλαγές. Το ενδιαφέρον είναι πως μπορείτε και εσείς να ανεβάσετε παλιές φωτογραφίες του τόπου σας και να εμπλουτίσετε την συλλογή του site. Για τις χώρες της Ευρώπης και των ΗΠΑ οι φωτογραφίες είναι περισσότερες, αλλά θα βρείτε φωτογραφίες και από την Αθήνα και άλλες ελληνικές πόλεις.

Μουσείο ήχων υπό εξαφάνιση

http://savethesounds.info

Αυτό τώρα είναι κάτι εξαιρετικά πρωτότυπο και έξυπνο. Ο δημιουργός του site έχει μαζέψει ήχους που είναι υπό... εξαφάνιση. Έχει δηλαδή συγκεντρώσει ήχους από pc, προγράμματα, παιχνίδια, κινητά, τηλεοράσεις, γραφομηχανές, μηχανήματα όπως ο τηλέτυπος, και διάφορα άλλα που πλέον αποτελούν... τεχνολογικό παρελθόν και τους έχει βάλει μαζί με το αντίστοιχο εικονίδιο στο online "μουσείο" του. Αν λοιπόν θέλετε να επισκεφθείτε το μοναδικό ίσως Μουσείο ήχων υπό εξαφάνιση, του διαδικτύου, κάντε κλικ εδώ και θυμηθείτε τα παλιά, ή -αν είστε πολύ πολύ νέοι- ανακαλύψτε τα! Σύμφωνα με τον δημιουργό του site «θέλησα να φτιάξω έναν τόπο στον οποίο να διαφυλαχθούν "διάσημοι" ήχοι παλιών τεχνολογιών και ηλεκτρονικών μηχανημάτων". Αξίζει να το δείτε!

Πληροφορίες σε... τίτλους

www.factslides.com

Η πηγή της πληροφορίας, όχι όμως με πολλά λόγια, αλλά σε... τίτλους, βρίσκεται εδώ, για να σας τροφοδοτεί με τις χρήσιμες ή άχρηστες γνώσεις της ημέρας κάθε στιγμή που θέλετε να "ξεφύγετε" για λίγο από τις διαδικτυακές δουλειές σας. Κάνοντας κλικ εδώ δηλαδή, μπορείτε να αντλείτε πληροφορίες, που πιθανώς να χρησιμεύσουν κάποτε, πιθανώς και ποτέ, αλλά που σε κάθε περίπτωση θα σας γεμίσουν με ενδιαφέρουσες προσλαμβάνουσες, μέσα σε ελάχιστο χρόνο. Και για να δώσω μερικά παραδείγματα: ξέρατε πως το κάπνισμα "ευθύνεται" για το γκριζάρισμα των μαλλιών; Οτι ο Λεονάνρτο Ντα Βίντσι είχε "εμπνευστεί" τους φακούς επαφής το 1508; Οτι κατσαρίδες που "ταξίδεψαν" στο διάστημα έγιναν πιο γρήγορες και πιο ανθεκτικές από εκείνες της Γης; Οτι υπάρχουν σκύλοι που οσμίζονται τον καρκίνο; Οτι ο μέσος χρήστης του fb περνά περί τα 40 λεπτά ημερησίως στον λογαριασμό του;

ΓΙΑ ΤΟ ΑΝΝΟΥΣΑΚΕΙΟ ΙΔΡΥΜΑ

Συναυλία αλληλεγγύης
με την Ελένη Τσαλιγοπούλου

Μεγάλη Μουσική Βραδιά Κοινωνικής Αλληλεγγύης, με την Ελένη Τσαλιγοπούλου, διοργανώνει το Αννουσάκειο Ίδρυμα της Ιεράς Μητρόπολης Κισάμου και Σελίνου, σε συνεργασία με τον Εθελοντικό Σύνδεσμο "Φίλοι του Αννουσάκειου Ίδρυματος Κισάμου" στο Κέντρο Διασκέδασης "Ευτυχία Palace", στα Ραπανιανά Κολυμπαρίου, την Τετάρτη 11 Φεβρουαρίου στις 8μ.μ.

Η Ελένη Τσαλιγοπούλου, με τη χαρακτηριστική της φωνή θα συμμετάσχει με αγαπημένες και γνωστές επιτυχίες, με τους Bogaz musique, ενώνοντας από κοινού με τρόπο απρόσμενο και γοπευτικό το καινούριο με το παλιό, την Ανατολή με τη Δύση, σε ένα σύγχρονο ελκυστικό, ηχητικό τοπίο.

Όπως αναφέρεται στο σχετικό δελτίο Τύπου «πρόθεση των διοργανωτών είναι να στείλουν το μήνυμα της συμμετοχής όλων

στη διαχείριση της ανθρωπιστικής και οικονομικής κρίσης, με όσο το δυνατόν πιο ανώδυνο τρόπο, για τα αδύναμα μέλη της κοινωνίας. Τα έσοδα θα αξιοποιηθούν υπέρ των αναγκών των δομών του Αννουσάκειου Ίδρυματος».

Τιμή εισιτηρίου 18 ευρώ με πλήρες μενού.

Προώληση: Hondos Center.

Τηλέφωνα Κρατήσεων: 28210 56556 και 6945546059.

ΣΤΟ ΣΤΟΥΝΤΙΟ "ΟΞΩ ΝΟΥ"

"Μαραμένο Άνθος"

Συνεχίζονται σήμερα Σάββατο και αύριο Κυριακή οι παραστάσεις του νέου θεατρικού έργου του Λουδοβίκου Χέρτζ, "Μαραμένο Άνθος", στις 9:30μ.μ. στο Στούντιο "Οξω Νου". Η παράσταση, που ανεβαίνει σε σκηνοθεσία Γιάννη Ρωμανού κι επιμέλεια κειμένου Ιωσήφ Αλυγιζάκη, είναι ένα κοινωνικό έργο που διαπραγματεύεται το λεπτό ζήτημα μιας μορφής σεξουαλικής παραβατικότητας, τραυματικής όταν μόνο ο ένας εκ των δυο είναι

ενήλικος. Η σιωπή γονιών και περίγυρου γίνεται πολλές φορές μια συνενοχή σχεδόν το ίδιο επικίνδυνη όπως και η ανοχή τους όταν αρχίζουν να διακρίνονται δείγματα ιδιόρρυθμης συμπεριφοράς των παιδιών τους. Οργή, θυμός, εκδίκηση και τιμωρία δεν είναι παρά κάποια από τα συναισθήματα που διακατέχουν την ψυχή της πρωίδας. Με την πάροδο των ετών παραυτά, κάπου ξεφυτρώνει αγάπη και τρυφερότητα, συναισθήματα που όμως εναλλάσσονται με τα τραυματικά κατάλοιπα της εμπειρίας αυτής.

Ποιο είναι το μήνυμα μιας τέτοιας πράξης και ποια τα όρια της ενοχής και του έρωτα;

Κρατήσεις θέσεων: 6973 681665 (9π.μ. με 2μ.μ.) και 6972 694294. Είσοδος 10 ευρώ.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΝΑ ΓΙΟΥΜΠΑΚΗ - ΞΗΡΟΥΧΑΚΗ

Εκθεση ζωγραφικής
στην Ολλανδία

Εικόνες από πρόσωπα και λουλούδια ιδωμένα σε συνάρτηση με την οικονομική και κοινωνική κρίση που μαστίζει την Ελλάδα τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει με τα έργα της η Άννα Γιουμπάκη - Ξηρουχάκη συμμετέχοντας σε ομαδική έκθεση που παρουσιάζεται σε πόλεις της Ολλανδίας. Η έκθεση πραγματοποιήθηκε από τις 16 Ια-

νουαρίου ως 1 Φεβρουαρίου στο Άιντχοβεν, ενώ στη συνέχεια θα παρουσιαστεί 13 Φεβρουαρίου με 1 Μαρτίου στην Μπρέντα και 6 Μαρτίου με 29 Μαρτίου στο Μπος.

Η Άννα Γιουμπάκη - Ξηρουχάκη ζει και ζωγραφίζει στην Κίσαμο και το περασμένο καλοκαίρι παρουσίασε την πρώτη της ατομική έκθεση στα Χανιά.

ΣΤΟ Κ.Π.Δ. ΛΕΝΤΑΡΙΑΝΩΝ

Αποκριάτικες
κατασκευές

Το Κέντρο Παιδικής Δημιουργίας Λενταριανών του Δ.Ο.ΚΟΙ.Π.Π. του Δήμου Χανίων θα πραγματοποιήσει στον χώρο του, δημιουργικό εργαστήριο κατασκευών με θέμα τις απόκριες, σήμερα Σάββατο και τα επόμενα Σάββατα 14 και 21 Φεβρουαρίου και ώρα 11π.μ. με την βοήθεια της υπεύθυνης του κέντρου.

ΣΤΟ "ΠΟΛΥ-ΤΕΧΝΕΙΟ"
Απογευματινό live
με τον Ψαρογιώργη

Ο Γιώργης Ξυλούρης (Ψαρογιώργης) με τον Γιάννη Παπατζανή στα κρουστά καθώς και τον νεότερο Αντώνη Ξυλούρη στο λαγούρι θα μας χαρίσουν ένα όμορφο μουσικό Κυριακάτικο απόγευμα αύριο Κυριακή στις 8μ.μ.

ΤΗΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Αποκριάτικος
χορός
Χορωδίας
Χανίων

Αποκριάτικο χορό και κοπή βασιλόπιτας διοργανώνει η Χορωδία Χανίων και προσκαλεί τους φίλους της την Παρασκευή 13 Φεβρουαρίου στο κέντρο "Κανάρια". Για δηλώσεις ή πληροφορίες στο τηλέφωνο: 28210 93912 ή σε χορωδούς.

ΕΛΙΖΑΜΠΕΘ ΚΟΥΤΙ:

«Οι μύθοι προκαλούν φόβο, αηλιά και λύτρωση»

ΜΑΡΙΑ ΜΥΣΤΑΚΙΔΟΥ
mariamystakidou@gmail.com

διεθνούς φήμης ηθοποιός και θεατρική συγγραφέας επισκέφθηκε το Μουσείο Τυπογραφίας και μίλησε στις “διαδρομές” για το “Παντελόνι από λέπια”, τη σχέση της με την Κρήτη και την αγάπη της για τους μύθους

Λατρεύει τη Μήδεια, διδάσκει αρχαία ελληνική τραγωδία στο Πανεπιστήμιο του Εσσεξ, είναι μαμά δυο αγοριών και κουβαλά μαζί της ένα σωρό μύθους και ιστορίες όχι μόνο από την πατρίδα της, την Αγγλία, αλλά από κάθε γωνιά του πλανήτη.

Η Ελίζαμπεθ Κούτι είναι μια νεαρή σε ηλικία διεθνούς φήμης θεατρική συγγραφέας, ηθοποιός και καθηγήτρια δραματικής που ωστόσο γράφει σαν να έχει πίσω της δεκαετίες εμπειρίας. Αφουγκράζεται τις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής, νιώθει το περιβάλλον γύρω της και μετατρέπει τα συναισθήματά της σε γλαφυρά κείμενα θεατρικών παραστάσεων.

Οι μύθοι και οι θρύλοι της δίνουν έναυσμα και έμπνευση, ενώ την ίδια στιγμή μπλέκει με χαρακτηριστική άνεση, αιώνες που πέρασαν με το σήμερα, εποχές παλιές με το τώρα, μνήμες του παρελθόντος με αγωνίες και σκέψεις του παρόντος.

Η Ελίζαμπεθ Κούτι ήρθε στα Χανιά, καλεσμένη του Μιχάλη Βιρβιδάκη -σε ένα ταξίδι αστραπή δύο ημερών- για να παρακολουθήσει στο Θέατρο Κυδωνία την παράσταση “Παντελόνι από λέπια”, μια παράσταση που η ίδια έγραψε, πρωτο-ανέβηκε στην θεατρική σκηνή το 2013 και έκανε αμέσως αίσθηση.

«Πώς νιώθεις που θα δεις δικό σου έργο, να παίζεται σε ελληνικό θέατρο, κάτι πολύ οικείο, αλλά σε μια εντελώς άγνωστη σε σένα γλώσσα;» την ρωτώ στο Μουσείο Τυπογραφίας όπου βρεθήκαμε λίγες ώρες πριν την παράσταση.

Είναι πολύ συγκινητικό. Είμαι πολύ χαρούμενη που το έργο μου “έφτασε” στην Ελλάδα, και παίζεται εδώ. Αυτή είναι και η χαρά της δουλειάς κάθε θεατρικού συγγραφέα, εξάλλου. Να βλέπουμε τα γραπτά μας να πηγαίνουν από χώρα σε χώρα, να “ζωντανεύουν” ανά τον κόσμο. Δικές μου ανησυχίες και προβληματισμοί, να γίνονται κοινοί με εκείνους ανθρώπων άλλων χωρών και κουλτούρας. Είναι μοναδικό συναίσθημα. Μου έχει συμβεί ακόμη μια φορά, όταν πήγα στην Γερμανία για να παρακολουθήσω μια παράσταση που είχα γράψει. Και η αίσθηση είναι, σαν ξαφνικά, να καταλαβαίνεις μια γλώσσα που δεν γνωρίζεις. Ξέρω το έργο, ξέρω την υπόθεση και νιώθω σαν να μπορώ να το παρακολουθήσω σε οποιαδήποτε γλώσσα και αν το δω.

Το “Παντελόνι από λέπια” έχει μια ιδιαίτερη οπτική. Τρεις εποχές μπερδεύονται αριστοτεχνικά, σε ένα έργο σκοτεινό και πολύ δυνατό. Πώς “γεννήθηκε” η ιδέα;

Η ιδέα ξεκίνησε από τον μύθο του “αγριάνθρωπου” που βρέθηκε στο Ορφορντ Νες, έναν μύθο του 12ου αιώνα που ακόμα και στις μέρες μας διηγούνται οι ντόπιοι. Επισκέφθηκα την περιοχή πολλές φορές, και όντως το σημείο έχει κάτι το μυστηριακό. Εκεί, έγιναν κάποια πειράματα με πυρηνικά, κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, και υπάρχουν εγκαταστάσεις που ακόμα και σήμερα μπορεί να δει όποιος επισκεφθεί την περιοχή. Στο μυαλό μου λοιπόν, άρχισε να “δένει” η ιστορία, με τους περιεργούς θορύβους, τα πειράματα, τη θάλασσα, τα “τρελαμένα” ραντάρ, τον αγριάνθρωπο. Ήταν και κάποιοι στίχοι του Σαίξπηρ που ταίριαζαν απόλυτα με το Ορφορντ Νες και τριγύριζαν στο μυαλό μου: «Αυτό το νησί είναι γεμάτο θορύβους, παράξενους ήχους και γλυκές μελωδίες» (σ.σ.: Από το έργο του Σαίξπηρ “The tempest”, “Η τρικυμία”, που θεωρείται πως είναι το τελευταίο που έγραψε το 1610-1611). Εκείνο που ήθελα ήταν ένα ακόμα πρόσωπο, ένα πρόσωπο του σήμερα που να βρίσκεται σε κατάσταση στρες και αναποφασιστικότητας. Εκείνο το πρόσωπο ήταν η Μογκ, που κατέφυγε στο νησί με ένα σπαραξικάρδιο δίλημμα...

«Το θέατρο, κάνει κάτι πολύ λυτρωτικό· μας επιτρέπει να “συζητάμε” τους φόβους μας. Και μέσα από αυτή τη διαδικασία, να δεχτούμε και το διαφορετικό, να σταματήσουμε να φοβόμαστε...»

Μου είπε ο Μιχάλης (σ.σ: ο Μιχάλης Βιρβιδάκης, σκηνοθέτης της παράστασης “Παντελόνι από λέπια”) ότι υπάρχει “δεσμός” του έργου με την Κρήτη. Ξεκίνησες να γράφεις την ιστορία στην Ελούντα...

Ναι, όντως ξεκίνησα να γράφω σε διακοπές μου στην Κρήτη, και πάλι δίπλα στη θάλασσα. Το υγρό στοιχείο έχει μια μαγεία, έναν μυστικισμό, μπορεί να είναι τρομακτικό και ταυτόχρονα να σε ηρεμεί, να είναι μια όμορφη και μια δυσόλιω... Στην Ελούντα λοιπόν ξεκίνησα να γράφω. Και κάπως έτσι, η ιστορία μου, το “Παντελόνι από λέπια” γύρισε σπίτι του, παίζεται εδώ, όπου ξεκίνησε να γράφεται.

Οι μύθοι και οι θρύλοι έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα και γοητεία ανεξαρτήτως εποχής. Στο “Παντελόνι από λέπια” διακρίνω κάτι από τον “δικό” μας Οιδίποδα. Το παιδί που “πέταξαν” για να πεθάνει, αλλά εκείνο κατάφερε να επιβιώσει και γύρισε πίσω, προκαλώντας σύγχυση και ανατροπές. Κάπως έτσι έγινε και με τον “αγριάνθρωπο”... Γιατί αγαπάμε τόσο τους μύθους; Υπάρχει κάποιος μύθος από την ελληνική δραματολογία που αγαπάς ιδιαίτερα;

Οι μύθοι είναι πολύ δυνατοί, γιατί λένε ιστορίες ανεπίπτως, προσπαθούν να εξηγήσουν τα ανεξήγητα. Και προκαλούν φόβο αλλά και λύτρωση. Γιατί είναι μύθοι, οπότε υποτίθεται πως είναι ψέματα, όμως έχουν πολλά στοιχεία αλήθειας που σε κάνουν να αναρωτιέσαι “και αν όντως ήταν έτσι;”, ή “αν κάτι από αυτά είναι αλήθεια;”. Προσωπικά θεωρώ ότι με τους μύθους ο κόσμος διηγείται ιστορίες που όντως έγιναν. Ή που έγιναν σε μεγάλο βαθμό. Για παράδειγμα ο αγριάνθρωπος. Πιστεύω ότι μπορεί όντως, τον 12ο αιώνα, να πέταξαν στη θάλασσα για να “ξεφορτωθούν” ένα παιδί. Μπορεί να ήταν αυτιστικό και να μην μπορούσε να μιλήσει. Μπορεί να είχε κάποια δυσμορφία. Πάντως διέφερε και αυτό προκαλούσε πρόβλημα. Γενικά το διαφορετικό πάντα προκαλεί πρόβλημα. Σε όλες τις εποχές. Εκείνο που κάνει τους μύθους να διατηρούνται ζωντανό από στόμα σε στόμα είναι αυτό ακριβώς. Προβάλλουμε τις ανησυχίες μας, τους προβληματισμούς μας, μέσα από κάτι που υποτίθεται είναι

ψέμα. Ποιον ελληνικό “μύθο” προτιμώ... (Σκέφτεται μερικά λεπτά, χαμογελά και απαντά): ...Την “Μήδεια” μάλλον, είναι πολύ έντονη προσωπικότητα, γεμάτη πάθος. Διδάσκω αρχαία ελληνική τραγωδία και αγαπώ σχεδόν κάθε ιστορία, αλλά ναι, ξεχωρίζω την “Μήδεια”. Η “Αντιγόνη” επίσης είναι από τις αγαπημένες μου.

Η απόρριψη, το να “εξαφανίζουμε” όσους είναι διαφορετικοί από εμάς, υπάρχει -αρκετά έντονα- σε κάθε κοινωνία, σε κάθε εποχή. Γιατί στρεφόμεστε μακριά από το διαφορετικό; Γιατί το απομωνώνουμε ή -ακραία- επιχειρούμε να το εξοντώσουμε;

Πιστεύω πως φοβόμαστε. Είναι η οργή που μας σπρώχνει να διώξουμε μακριά εκείνον που διαφέρει, που μπορεί -κατά το μυαλό μας- να κάνει κακό σε εμάς ή την οικογένειά μας. Οργή γιατί είναι πιο εύκολο να οργιστούμε από το να σκύψουμε και να προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε τη διαφορετικότητα. Όμως η οργή θεωρώ ότι προέρχεται από τον φόβο. Βαθιά μέσα μας φοβόμαστε ό,τι δεν μας μοιάζει. Το θέατρο, κάνει κάτι πολύ λυτρωτικό: μας επιτρέπει να “συζητάμε” τους φόβους μας. Οι ιστορίες διηγούνται τους φόβους και έτσι αμβλύνονται και μπορούμε να τους αντιμετωπίσουμε, να τους δούμε στην πραγματική τους υπόσταση, να τους εξορθολογίσουμε. Και μέσα από αυτή τη διαδικασία, να δεχτούμε και το διαφορετικό, να σταματήσουμε να φοβόμαστε...

Ας γυρίσουμε λίγο στα θεατρικά δρώμενα. Ποιος είναι οι “τάσεις” στην Αγγλία σήμερα;

Από το 2000 και μετά κυριαρχούν τα έργα με πολιτικό περιεχόμενο. Η τρομοκρατία, η καταστροφή του περιβάλλοντος και γενικότερα το μέλλον του κόσμου... Αυτά είναι κυρίως τα θέματα με τα οποία καταπιάνεται το θέατρο στην Αγγλία. Από το 1990 και μέχρι το 2000, κυριαρχούσε θεματολογία σχετική με τον ανθρώπινο ψυχισμό, τα πάθη, τις εσωτερικές συγκρούσεις. Αυτό τώρα έχει δώσει την θέση του στο πολιτικό θέατρο. Και είναι ενδιαφέρον που πολλές γυναίκες, θεατρικές συγγραφείς έχουν γράψει σπουδαία πολιτικά έργα. Καταρρίπτοντας έτσι την λανθασμένη εντύπωση που θέλει τις γυναίκες να γράφουν μόνο για τον έρωτα, τις σχέσεις κ.λπ...

Αφιερώσατε χρόνο, από τον ελάχιστο που είχατε σε αυτό το ταξίδι σας στα Χανιά, για να δείτε και το Μουσείο Τυπογραφίας. Πώς σας φάνηκε η επίσκεψη;

Είναι ένα εκπληκτικό Μουσείο. Υπέροχο. Σε κάθε βήμα μπορεί να δω, να νιώσω την αγάπη και την άοκνη δουλειά που έχει γίνει για να φτιαχτεί αυτός ο χώρος έτσι ώστε να αποκαλύπτει την ιστορία της τυπογραφίας. Μου έκανε επίσης εντύπωση το ότι ο επισκέπτης μπορεί να “αγγίξει” τα μηχανήματα, να τυπώσει ο ίδιος, να καταλάβει μέσα από την εμπειρία αυτή πώς λειτουργούσε η τυπογραφία. Και για τα παιδιά φαντάζομαι θα είναι μοναδική εμπειρία, αφού βλέπουν πράγματα που ούτε που θα φαντάζονταν, μεγαλωμένα σε μια εποχή τεχνολογικής άθισης. Ανυπομονώ να ξανάρθω, μαζί με τα παιδιά μου και να δούμε και πάλι το Μουσείο με την καινούργια αίθουσα και όλα όσα ετοιμάζετε εδώ.

Η Ελίζαμπεθ Κούτι

Η Ελίζαμπεθ Κούτι γεννήθηκε στην Αγγλία. Σπούδασε αγγλική φιλολογία στο Balliol College της Οξφόρδης και ολοκλήρωσε το μεταπτυχιακό της στο King's College του Λονδίνου. Το 1993, συνέχισε τις σπουδές της στο Trinity College στο Δουβλίνο όπου τελείωσε την διατριβή της με θέμα τις γυναίκες θεατρικούς συγγραφείς του 18ου αιώνα. Από το 2004 διδάσκει στο Πανεπιστήμιο του Εσσεξ στο τμήμα Λογοτεχνίας, Κινηματογράφου και Θεάτρου. Έχει εμφανιστεί ως ηθοποιός σε θεατρικές παραστάσεις, και γράφει έργα για το θέατρο και το ραδιόφωνο. Το πρώτο της έργο με τίτλο “A Trip to Bath” που μετονομάστηκε “The Whispersers” παρουσιάστηκε το 1999.

Έχει βραβευτεί με το Susan Smith Blackburn Award. Το Παντελόνι από Λέπια (Fishskin Trousers) γράφτηκε με την υποστήριξη του Φεστιβάλ RADA το 2013. Το πιο πρόσφατο έργο της “The Broken Token” ασχολείται με έναν περιοδεύων θιάσο του 18ου αιώνα, στην Αγγλία.

ΚΑΛΥΒΙΑΝΟ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ

Όταν τα καρναβάλια γράφουν ιστορία

ΕΙΡΗΝΗ
ΚΑΛΑΪΤΖΑΚΗ

Προπομός της Άνοιξης, μήνας των ψυχών, των Συμόγιορτων μα και των φλεβών λόγω των πολλών βροχών, ο Κουτσοφλέβαρος ανέκαθεν αποτελούσε εφελτήριο χαράς, κεφιού και ξεφαντώματος λίγο πριν τη Μεγάλη Σαρακοστή της περιουλογής και της κατάνυξης. Η Κυριακή του Τελώνου και του Φαρισαίου σηματοδοτεί το άνοιγμα του Τριωδίου και την έναρξη ουσιαστικά των εκδηλώσεων της Αποκριάς οι οποίες κορυφώνονται τρεις εβδομάδες αργότερα, την Κυριακή της Τυροφάγου.

Πολλές οι καρναβαλικές εκδηλώσεις όλο αυτό το διάστημα στον νομό Χανίων με αποκορύφωμα τις μεγάλες παρελάσεις της τελευταίας Κυριακής της Αποκριάς.

Ιστορικότερο -με τις ρίζες του να χάνονται στο βάθος του χρόνου- το Καλυβιανό Καρναβάλι, συνεχίζει να γράφει ιστορία 60 και πλέον χρόνια στα πολιτιστικά δρώμενα του τόπου. Τη δεκαετία του '50 ξεκίνησε τη δυναμική του πορεία από την κωμόπολη των Καλυβών. Στα τέλη της δεκαετίας του '90 αγκάλιασε τον τότε

Καποδιστριακό Δήμο Αρμένων και σήμερα -με συμμετοχές από όλο τον Δήμο Αποκορώνου- αποτελεί το κορυφαίο γεγονός χαράς της περιοχής.

Η παρέλαση των αρμάτων και των μασκαρεμένων λάμβανε χώρα πάντα την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς και την Καθαρά Δευτέρα. Την παρέλαση άνοιξε η Φιλαρμονική του Δήμου Χανίων γεγονός που δείχνει τη σημασία που έδινε όλος ο νομός αλλά και η πόλη των Χανίων για την εκδίωξη αυτή. Τα άρ-

ματα ξεπερνούσαν τα 12 στον αριθμό και κάποιες χρονιές άγγιζαν και τα 20, με θεματολογία παρμένη ως επί το πλείστον από την καθημερινότητα της εποχής και την ιστορία. Χαρακτηριστικό το άρμα του τελετάρχη που άνοιγε την παρέλαση κάθε χρόνο. Άρματα όπως "οι κανταδόροι", "ο Διογένης", "ο Μαχαριάς", "ο μονοστήβανος", "οι 3 έφιπποι πρίγκιπες" κ.ά. έβαλαν τη δική τους πινελιά στα καρναβάλια μιας άλλης εποχής πάντα συνοδευόμενα από διαφημιστικά άρματα η ύπαρ-

ξη των οποίων εξασφάλιζε την κάλυψη ενός μέρους των εξόδων. Εντυπωσιάζουν τα φυλλάδια με το πρόγραμμα των εκδηλώσεων, πλαισιωμένο από λογής-λογής διαφημίσεις καταστημάτων της πόλης των Χανίων, των Καλυβών αλλά και μεμονωμένων προϊόντων μιας εποχής όπου το εμπόριο ακολουθούσε τους δικούς του ιδιότυπους κανόνες. Την Καθαρά Δευτέρα, τη θέση των αρμάτων και των μασκαρεμένων, έπαιρνε η καμήλα με τον καμπλιέρη της και τα αλευρομουτζουρώματα.

1930 με φαντασία

Ήδη από τη δεκαετία του '30 εμφανίζονται οι πρώτες ομάδες μασκαρεμένων. Αυτοσχέδιες μάσκες με έντονα τα Διονυσιακά στοιχεία, κάλυπταν τα πρόσωπα και οι μεταμφιεσμένοι κατέκλυζαν τα σοκάκια του χωριού πειράζοντας τους ντόπιους, δίνοντας παράλληλα έναν τόνο χαράς και κεφιού.

1955 Πατρινός μουσαφίρης

Το 1954 ήταν μόνο η αρχή. Η συμμετοχή του κόσμου στο 1ο καρναβάλι αποτέλεσε και τη κίνητρο για να έχει συνέχεια η προσπάθεια. Από τη δεύτερη κιόλας χρονιά το Καλυβιανό καρναβάλι έγινε θεσμός σε όλο τον νομό Χανίων. Το γεγονός αυτό μας το επιβεβαίωσε σε μαρτυρία του το μέλος της οργανωτικής επιτροπής των πρώτων Καλυβιανών Καρναβαλιών αείμνηστος Πέτρος Στ. Βλαχάκης. «Σαν καλλιτέχνης τότε ήταν ο Νίκος ο Καλαϊτζάκης. Αυτός σοφίστηκε κάτι και δημιούργησε με τη βοήθεια και άλλων προσώπων. Πέρασε ο καρνάβαλος αυτός και είχε συμμετοχή 100% από το χωριό. Δεν είχαμε να παρουσιάσουμε μεγάλα πράγματα, αλλά είχε συμμετοχή του κόσμου. Ήταν αμιγής η κοινωνία τότε. Σήμερα μπορεί να υπάρχει πολύς κόσμος αλλά δεν είναι Καλυβιανοί. Και έτσι κάναμε τον 1ο Καρνάβαλο. Σε αυτό τον καρνάβαλο δεν υπήρχε ο βασιλιάς καρναβάλος, αφού ο Νίκος ο Καλαϊτζάκης ξεκίνησε τον καρναβάλι από το ερέθισμα που του δόθηκε το 1953 από μια μικρή ομάδα μεταμφιεσμένων Καλυβιανών, που χωρίς καμία οργάνωση και εντελώς αυθόρμητα, την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς περιφέρονταν στο χωριό με μία κάσα και τον δήθεν πεθαμένο κλαίγοντας και θρηνώντας. Την κάσα την μετέφερε ένα παλιό ταξί στο πίσω μέρος του. Ο 1ος Καρνάβαλος ξεκίνησε με ένα μικρό σουστάκι (κάρο) πάνω στο οποίο είχα-

Με ανακατασκευασμένο "Πατρινό Κεφάλι" ο 2ος καρνάβαλος το 1955.

με βάλει ένα πιθάρι το οποίο περιστοιχιζόταν από τέσσερις νεαρούς της εποχής εκ των οποίων ο ένας ήμουν εγώ». Και ο Βλαχάκης συνεχίζει: «Το 1955 έγινε ξανά καρνάβαλος αφού θεσπίστηκε κατά κάποιο τρόπο το έθιμο. Κατασκευάστηκε από ένα κεφάλι που έστειλαν από τη Πάτρα». Όμως Απόκριες δεν ήταν μόνο το Καρναβάλι της τελευταίας Κυριακής. Διασκεδάζαν καθόλη τη διάρκεια του Τριωδίου. Και αυτό δεν το ξεχνάει ο Βλαχάκης. «Κάθε χρόνο βγάλαμε τη βασίλισσα. Το "ΗΡΑΙΟΝ" ήταν ένα από τα προπολεμικά κοσμικά κέντρα της περιοχής του Νομού Χανίων.

Το 1929 είχε τραγουδίστριες. Ιδιοκτήτης του ήταν ο Εμμ. Κατσούλης. Τέτοιος άνθρω-

πος εμφανίζεται κάθε εκατό χρόνια. Προπορευόταν της εποχής του.

Εκεί μαζευόμαστε η νεολαία της εποχής εκείνης. Δεν υπήρχαν ούτε τρίκυκλα ούτε αυτοκίνητα ούτε τίποτα και όλοι μαζευόμαστε εκεί και κάναμε τα πάρτι μας, τις παρέες μας, τα πάντα μας. Μία μέρα πριν, το Σάββατο βράδυ, κάναμε μία χοροεπεριδα με ορχήστρα την οποία είχε το μαγαζί και μαζεύονταν όλες οι κοπέλες του χωριού, ντυμένες φτιαγμένες, και η ελλανόδικος επιτροπή έβγαζε τη βασίλισσα.

Η βασίλισσα θα έμπαινε στο ανάλογο άρμα το οποίο είχε φτιαχτεί την εποχή εκείνη, για να κάνει την παρέλαση στο χωριό».

1954

Ο δημιουργός του 1ου Καλυβιανού Καρναβαλιού με τον βασιλιά Καρνάβαλο.

Με τελετάρχη και βασιλιά

Το 1954, η ιδέα ενός πιο οργανωμένου καρναβαλιού ωρίμασε. Το Ρεθεμνιώτικο καρναβάλι, δεν είχε ακόμα οργανωθεί και το Πατρινό αποτελούσε πρόκληση για τους ντόπιους. Με τη βοήθεια υλικών απλών, καθημερινής χρήσης, στήθηκε ο 1ος Καρνάβαλος. Ο εμπνευστής και δημιουργός του 1ου Καλυβιανού Καρναβαλιού Νίκος Καλαϊτζάκης, θυμάται: «Την εποχή εκείνη, μας λέει, «υπήρχε μια μεγάλη τάση στο να ντύνονται και να μασκαρεύονται οι άνθρωποι. Καθόλη τη διάρκεια των Απόκριων γινόταν κάθε βράδυ πανζουρλισμός από όλες τις ηλικίες. Κάποτε συνάντησα τον "Ηραίο" (έτσι φώναζαν καϊδευτικά τον ιδιοκτήτη του κοσμικού κέντρου της εποχής εκείνης "ΗΡΑΙΟΝ", Εμμ. Κατσούλης) ο οποίος είχε κουκουλωθεί ένα σεντόνι και είχε μασκαρευτεί. Όλα αυτά μου έδωσαν την ιδέα να φτιάξω καρναβάλι, όχι γιατί ήταν εμπνευση δική μου, αλλά γιατί άκουγα και μιλούσαν για το καρναβάλι των Πατρών, γινόταν μεγάλος θόρυβος για το καρναβάλι των Πατρών και είπα να φτιάξουμε και εμείς». Και ο κ. Καλαϊτζάκης συνεχίζει: «Και μου ήρθε η ιδέα τότε να φτιάξω με μια λαίνα (στάμνα μεγάλη) το κεφάλι του Καρνάβαλου. Το τοποθέτησα πάνω σε ένα καρτοσάκι τετράτροχο, λάφυρο από τους Γερμανούς. Τότε ορισμένοι είχαν κριτική και τον Καρνάβαλο και είχαν πει ότι ήταν ωραίος αλλά έπρεπε να είναι πιο ψηλός. Όμως εγώ τον είχα φτιάξει πάνω στο μέγεθος και τις δυνατότητες του καρτοσιού εκείνου. Ο Καστρινάκης ο Γιώργος (Παπαγιώργης) είχε αναλάβει να σέρνει το γαϊδουράκι και εγώ είχα ντυθεί "Τελετάρχη". Και ο δημιουργός συνεχίζει να μας εξηγεί

πώς έκανε την ιδέα του πράξη.

«Είχα φτιάξει το κεφάλι με τη λαίνα και τη μύτη τα αυτιά κ.ά. με το γύψο» λέει «και ο καθένας αντιλαμβάνεται πως τα χρήματα δεν κάνουν πάντα και την ποιότητα. Και για όλα αυτά, αδιάφενστοι μάρτυρες, οι φωτογραφίες». Ο κόσμος πολύς και αυτό δεν το ξεχνά ο κ. Καλαϊτζάκης. «Η συμμετοχή του κόσμου, και αυτό ήταν ένα μεγάλο μέρος της επιτυχίας, ήταν τεράστια και καθολική. Όλος ο κόσμος συμμετείχε και ήταν μια ατέλειωτη ουρά από μασκοφόρους. Θυμάμαι ένα χαρακτηριστικό νούμερο όπου ο μακαρίτης ο Στεφανάκης ο Γιάννης είχε ντυθεί "Διογένης" και είχε ένα πιθάρι με ένα σκονί και το κρατούσε στη πλάτη του και είχε ντυθεί και όμορφα και ήταν ωραίο νούμερο. Απόδειξη της επιτυχίας που είχαμε τότε ήταν ο κόσμος ο πολύς που είχε έρθει, αφού έβλεπες το χωριό από τη μια άκρη ως την άλλη και ήταν κοσμοπλημμύρα στα πεζοδρόμια όπως φαίνεται και στις φωτογραφίες».

Η ιδέα είχε γίνει πραγματικότητα, αλλά αυτό δεν έφτανε. Ο δημιουργός ονειρευόταν τη συνέχεια. «Την επόμενη χρονιά ανακατεύτηκε και ο αείμνηστος ο Κώστας ο Βλαχάκης. Διεύθυνε τις όλες κινήσεις και ο οποίος την επομένη χρονιά είχε αναλάβει από τη Πάτρα να φέρει ένα κεφάλι του Καρνάβαλου για να τον φτιάξουμε σε μεγάλο άρμα. Παρακάλεσε ένα συγγενή του στη Πάτρα και πράγματι μας έστειλε ένα μεγάλο κεφάλι το οποίο ήταν αρκετά κατεστραμμένο και το επιδιορθώσαμε και φτιάξαμε το 2ο Καρνάβαλο σε μεγάλο μέγεθος».

Το άρμα του μαχαραγιά και της μαχαρανής.

ρακάλεσα λοιπόν τον ιδιοκτήτη ενός από τα πρώτα αυτοκίνητα που κυκλοφόρησαν στις Καλύβες, να με πάει στο Ραδιοφωνικό Σταθμό Χανίων για να κάνω μια ανακοίνωση ότι ο Καρνάβαλος θα βγει

μο προς Αρμένους και άλλες δύο κοπέλες στο δρόμο προς Βάμο. Περνούσε ο καθένας, του έδιναν το πρόγραμμα το οποίο είχαμε τυπώσει για το Καρνάβαλι και έλεγαν ότι ήθελε να δώσει ο καθένας για την ενίσχυση του Καρναβάλου. Είχαμε τοποθετήσει κούτες με μια τρυπούλα από πάνω και ο καθένας έβαζε πενήνταράκι, εικοσάρα γιατί βρήκαμε και πολλές εικοσάρες. Έτσι βγήκε ο Καρνάβαλος εκείνη τη χρονιά με 17 άρματα και πεζοπόρα πληρώματα».

Ποζάροντας με τον καρνάβαλο του 1957.

την Καθαρή Δευτέρα. Δεν είχαμε περάσει έξω από το περίβολο του σταθμού και ακούμε στο ραδιόφωνο ότι ο Καρνάβαλος θα βγει. Τώρα υπήρχε το πρόβλημα το πώς θα μεθοδέψω να εισπράξω εγώ χρήματα. Ας είναι καλά οι κοπέλες της εποχής εκείνης οι οποίες με βοήθησαν. Ο κόσμος ήταν εγκλωβισμένος λόγω του καιρού την Κυριακή και δεν πήγε πουθενά. Και τη Δευτέρα ο καιρός ήταν χειμωνιάτικος αλλά δεν έβρεχε και ο κόσμος ξεχύθηκε με όλα τα ΙΧ και τα λεωφορεία του ΚΤΕΑ στις Καλύβες. Έβαλα λοιπόν δύο κοπέλες στην είσοδο του χωριού, δύο κοπέλες στον κεντρικό δρόμο, δύο κοπέλες στον δρό-

1957

Καρναβάλι θα πει... καθετί χωρίς ντροπή

Το καρναβάλι γίνεται πια τρόπος ζωής και οι συμμετοχές συνεχώς πολλαπλασιάζονται. Μαζί με τις συμμετοχές αυξάνονται και τα έξοδα. Οι πόροι λιγιστοί και οι διοργανωτές καλούνταν να βρουν τρόπους για να εξασφαλίσουν χρήματα.

Ο αείμνηστος Πέτρος Βλαχάκης -ένας εκ των διοργανωτών- θυμάται: «Το 1957 ανέλαβα ταμίας της όλης υποθέσεως. Λεφτά δεν υπήρχανε. Είχαμε το πρόβλημα πώς να αντλήσουμε χρήματα. Σκέφτηκα τι να κάνω και αποφάσισα να πάω στα Χανιά. Είχα κάνει ένα πρόγραμμα για τον καρνάβαλο, ποια ώρα θα βγει κ.τ.λ. και εκεί στο πρόγραμμα έβαζα τις διαφημίσεις,

όπως στα προγράμματα που έβγαζαν στα σινεμα. Έβαζα π.χ. "Κωνσταντίνος Μανωλικάκης, Πορτοκαλάδες-Καφέδες". Έδινε αυτός 200 δραχμές άλλος 300, άλλος 50... Ο κάθε καταστηματάρχης έδινε ένα εικοσάρικο ή ένα δεκάρικο σχεδόν τίποτα. Μας είχαν υποσχεθεί πολλά χρήματα αλλά τελικά δεν μας έδιναν. Για να μην τα πολυλογούμε, βγάλαμε τη βασίλισσα το Σάββατο το βράδυ και είπαμε την Κυριακή στις 3 να βγει ο Καρνάβαλος αλλά έβρεχε πολύ και ο Καρνάβαλος δεν βγήκε. Στο μεταξύ εγώ είχα κάνει έξοδα 12.000 - 13.000 δραχμές επιπλέον από τα χρήματα τα οποία είχα εισπράξει. Σκεπτόμουν από ποιο να ζητήσω τα χρήματα. Πα-

1958

Ετούτος ο καρνάβαλος δεν είναι σαν τους άλλους...

Αισίως το Καλυβιανό καρναβάλι συμπληρώνει τέσσερα χρόνια ζωής και οι διοργανωτές υπόσχονται ένα τρελό ξεφάντωμα. Ξανά παρούσα και η Φιλαρμονική του Δήμου Χανίων. Απόδειξη της σπουδαιότητας της εκδήλωσης για τον νομό Χανίων. Δώδεκα συνολικά άρματα και πεζοπόρες ομάδες. Και δεν θα ήταν δυνατό να μην αναφέρουμε τη μαρτυρία μιας απλής συμμετέχουσας σε κάποιο από τα καρναβάλια της εποχής εκείνης της αείμνηστης Κικής Δημάκη - Σουβλάκη.

«Σκεφτήκαμε να φτιάξουμε ένα άρμα. Βρήκαμε ένα παλιό μακρόκαρο που τώρα δεν υπάρχουν πια. Στο τέρμα του κάρου καρφώσαμε ένα ντιβάνι. Το γεμίσαμε με μαξιλαράκια. Από πάνω από το κρεβάτι κόψαμε και βάλαμε βάγια, τα ενώσαμε και κάναμε μισοφέγγαρο και άστρα. Το κάρο δεν φαινότανε καθόλου από τα πολλά χαλιά που μας είχε δώσει ο κόσμος και το είχαμε σκεπάσει. Το έσερνε ένα γαϊδουράκι. Ήταν και δύο μικρά παιδιά τα οποία τα είχαμε ντύσει με κοντά παντελονάκια και τα είχαμε βάψει μαύρα με φελλό που είχαμε κάψει και τραβούσαν το γαϊδουράκι. Είχαμε βρει και ένα κορίτσι το οποίο του είχαμε ράψει ένα φόρεμα κοντό και το είχαμε ντύσει τραγουδίστρια. Είχαμε βάλει να παίζει συνέχεια ένας δίσκος το τραγούδι, "ο μαχαραγιάς πάει σεργιάνι με νταούλια και βιολιά..." και χόρευε η τραγουδίστρια. Πήγαμε μέχρι τέλους στο χωριό και γυρίσαμε. Είχε έρθει στο χωριό ο κ. Μανωλικάκης, κάτι σαν πρόεδρος της επιτροπής τώρα, και έκανε τραπέζι στο "Ηραϊόν" σε όλους τους συμμετέχοντες στο καρναβάλι. Και τότε έβγαλαν το άρμα μας σαν

Δια χειρός Μανώλη Ραυτόπουλου.

Τιμώντας το γεγονός της εκτόξευσης του πρώτου τεχνητού δορυφόρου στην ιστορία.

καλύτερο του Καρναβαλιού. Η μαχαρανή με το μαχαραγιά! Το βραβείο ήταν ένα ζευγάρι κουρτίνες βελουδένιες κόκκινες και ένα τραπεζομάντιλο. Εμείς όμως δεν τα κρατήσαμε και τα δώσαμε σε μια φτωχοπούλα. Τρεις μήνες αγωνιζόμαστε να φτιάξουμε το άρμα.

Αξίζει σε αυτό το σημείο να σημειώσουμε πως ψυχή όλων σχεδόν των καρναβαλιών εκείνης της εποχής ήταν ο αείμνηστος ζωγράφος και καλλιτέχνης Μανώλης Ραυτόπουλος.

Εντυπωσίασε η βασίλισσα του 1955.

Με εντυπωσιακό όχημα και έφιππη συνοδεία η βασίλισσα των καρναβαλιών της δεκαετίας του '50.

Εκδήλωση εκλογής βασίλισσας στο κοσμικό Κέντρο "Ηραίων" το 1955.

Σε κρητικό κλίμα και με τη Φιλαρμονική του Δήμου Χανίων.

1974-1975

αδιάκοπη πορεία

Με μικρά μόνο διαλείμματα το καρναβάλι συνεχίστηκε με αμείωτους ρυθμούς. Μετά το τέλος της Δικτατορίας αναβίωσε και πάλι από τον "Μορφωτικό Σύλλογο Νεολαίας Καλυβών" και τον τότε πρόεδρό του κ. Χριστόφορο Νικολαΐδη, με καλλιτεχνικό διευθυντή τον αείμνηστο Μανόλη Ραυτόπουλο.

Χαρακτηριστικά αναφέρουμε απόσπασμα από το περιοδικό "ΚΡΗΤΗ", Φεβρουάριος 1975.

«Πολύς κόσμος από τους νομούς Χανίων και Ρεθύμνης απόλαυσε από κοντά τις κεφάτες καρναβαλικές εκδηλώσεις. Η καρναβαλοπαρέλαση έγινε σε δυο... "ημίχρονα". Το πρώτο "ημίχρονο" έγινε το απόγευμα της τελευταίας Αποκριάς ενώ το δεύτερο το απόγευμα της Καθαράς Δευτέρας. Η καρναβαλοπαρέλαση και στα δύο "ημίχρονα" άρχισε από την ανατολική άκρη της κωμοπόλεως, διέσχισε τον κεντρικό κοινοτι-

κό δρόμο, έφθασε μέχρι το δυτικό άκρο αυτής και ξαναγύρισε στην αφετηρία του. Βασικός πυρήνας της παρελάσεως αυτής ήταν τέσσερα καταλλήλως διακοσμημένα άρματα που παισιώνονταν από πεζοπόρους μασκαράδες. Τα άρματα αυτά σατίριζαν με καταπληκτική δεξιότητα το ανώμαλο και καταπιεστικό καθεστώς της επταετούς δικτατορίας και ιδιαίτερα τον περίφημο "αδελφό" Στέλιο».

1996

έως σήμερα... Συνεχίζοντας ακούραστα

Από το 1996 μέχρι και σήμερα το Καλυβιανό Καρναβάλι συνεχίζει να σκορπίζει κέφι και χαρά σε όσους έχουν την τύχη να βρεθούν την τελευταία Κυριακή της Αποκριάς στις Καλύβες. Δεν θα μπορούσαν να φανταστούν οι δημιουργοί του Του Καλυβιανού Καρναβαλιού, ότι σήμερα το καρναβάλι θα ζούσε στιγμές μεγαλείου όπως και τότε που μίλαγε η ψυχή και το πείσμα για επιτυχία ξεχείλιζε. Όταν τα μέσα ήταν πενιχρά και τα χρήματα ανύπαρκτα. Όταν ο δημιουργός προλόγιζε «...και μη μας κρίνεις αυστηρώς αν δεν χαρείς μαζί μας, είν' η Κωμόπολις μικρή και άδειο του πουγκί μας». Μα πάνω από όλα ήταν η καθολική συμμετοχή. Η αστείρευτη φαντασία και το ανεπανάληπτο αποτέλεσμα. Το χειροκρότημα του κόσμου ήταν αρκετό να φέρει δάκρυα στα μάτια.

Εξήντα ένα χρόνια μετά και το Καλυβιανό Καρναβάλι συνεχίζει την ακούραστη πορεία του μέσα στο χρόνο. Συνεχιστές, τα μέλη του Πολιτιστικού Συλλόγου Καλυβών "Μανώλης Ραυτόπουλος" με τη συμμετοχή των νέων από όλο το Δήμο Αποκορώνου. Συμπαραστάτες και υποστηρικτές, τόσο ηθικά όσο και οικονομικά, ο Δήμος και οι τοπικοί σύλλογοι, φορείς και καταστηματαρχες.

Και κλείνοντας αυτό το μικρό αφιέρωμα στο Καλυβιανό Καρναβάλι, ας αναφέρουμε την πρόσκληση της διοργανώτριας επιτροπής του 4ου Καλυβιανού Καρναβαλιού (1958), στο διαφημιστικό φυλλάδιο.

Ετούτος ο Καρνάβαλος δεν είναι σαν τους άλλους
Θε να σκορπίσει τη χαρά σε νιους και σε μεγάλους.

Εχει μυαλό στη κεφαλή και φλόγα στη ματιά του
Κι όποιος ή όποια τον θωρεί λύνονται τ' άστερά του.

Εχει τους κανταδόρους του απ' την παλιάν Αθήνα
Στης Πλάκας τις ανηφορίες με συντροφιά τις κοπελιές
και με ξανθιά ρετσίνα

Και το 2014 δυναμικό παρόν.

2003, ένα από τα μεγαλύτερα καρναβάλια των νεότερων χρόνων.

Λουλούδια ολοζώντανα των Καλυβών καμάρι
Στολίζουν τ' ανθογυάλι του με ομορφιά και χάρη.

Κέφι και ξεφάντωμα το 2011.

Χοχλιοδολόγους και χοχλιούς για όσους τους αγαπούνε
Π' αξίζει να χορτάσουνε μ' αυτούς όσοι πεινούνε.

Την λύρα μας την Κρητική που κέφι θα σκορπίσει
Λεβεντονιές, λεβεντονιούς, χορός, γλέντι, μεθύσι.

Νάνους πρωτοφανίστικους έχει για συντροφιά του
Κι ο λυπημένος αν τους δει θ' ανοίξει η καρδιά του.

Το γυφταριό, τις γύφτισσες και μασκαράδες άλλους
Κοντούς ψηλούς είτε χοντρούς μικρούς μα και μεγάλους.

Θε να σκορπίσει τη χαρά, το γέλιο και το κέφι
Κι αν έχεις λύπη διώξε την για σένα πέρα βρέχει.

Γλέντισε σήμερα καλά, τις στενοχώριες σβήσε
Χάρου δυο ώρες ξένοιαστος κι ύστερα πάλι... ζήσε!!!

Και μη μας κρίνεις αυστηρώς αν δεν χαρείς μαζί μας
Είναι η Κωμόπολις μικρή και... άδειο το πουγκί μας.

Μανώλης Ραυτόπουλος

ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΜΑΡΤΙΑΚΗΣ

“Το μεγάλο στοίχημα στη ζωή μας”, υποστηρίζει ο παιδοψυχίατρος - ψυχοθεραπευτής και συγγραφέας Δημήτρης Καραγιάννης, «είναι να ζήσουμε ερωτικά, να συγκατατεθούμε στη ζωή ερωτικά». Εξ ου και ο τίτλος του τελευταίου του βιβλίου “Ερωτας ή τίποτα”, που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις “Αρμός” και κλείνει το μάτι στο γνωστό σύνθημα που συναντά κανείς συχνά σε τοίχους των Εξαρχείων.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ:

«Συγκατανεύοντας στον έρωτα, συγκατανεύουμε στη ζωή»

να σύνθημα από νέους που υπερασπίζονται την επανάσταση της ζωής στις διαπροσωπικές σχέσεις», σχολιάζει ο ίδιος. Ενα σύνθημα που έρχεται να δέσει με την πολύχρονη κλινική εμπειρία του συγγραφέα ως ψυχοθεραπευτή, σε μια προσπάθεια να ανικνεύσει στο νέο του βιβλίο τις σύγχρονες απειλές ενάντια σε μια αυθεντική και ουσιαστική ερωτική σχέση αλλά και τη διέξοδο που προσφέρει η “ευχαριστιακή” βίωση του έρωτα.

Λίγες ημέρες πριν ο Δημήτρης Καραγιάννης βρεθεί στα Χανιά για την παρουσίαση του βιβλίου του, που θα πραγματοποιηθεί την Παρασκευή, 13 Φεβρουαρίου, στις 7:30 το απόγευμα στο Πνευματικό Κέντρο, οι “διαδρομές” μίλησαν μαζί του για τον έρωτα, τη σεξουαλική απελευθέρωση, τον γάμο αλλά και την επίδραση της θρησκείας στον τρόπο που ερωτεύεται κανείς...

“Ερωτας ή τίποτα”, ένα σύνθημα που συναντά κανείς συχνά σε τοίχους των Εξαρχείων. Γιατί το επιλέξατε ως τίτλο του βιβλίου;

Ενα σύνθημα από νέους που υπερασπίζονται την επανάσταση της ζωής στις διαπροσωπικές σχέσεις. Είναι η απάντηση στη μίζερια του λίγου. Η επιθυμία για ζωή που πλημμυρίζει και ζητά το απόλυτο. Είναι γραμμένο από παιδιά ανέραστων γάμων που σήκωσαν την απογοήτευση κουρασμένων γονιών που ξέχασαν τη χαρά και έμειναν μόνο στο να διαχειρίζονται με πίκρα, τα προβλήματα της καθημερινότητας. Νέοι που ενώ ζητούν το διαφορετικό δεν γνωρίζουν τον τρόπο, να το υπερασπιστούν. Και γι’ αυτό θυμώνουν και αντιδρούν με συμπεριφορές που δεν είναι καθόλου ερωτικές, αλλά μάλλον αυτοκαταστροφικές. Ταυτόχρονα όμως το “Ερωτας ή τίποτα” είναι η βιωμένη στάση ενήλικων ανθρώπων που μέσα στην καθημερινότητά τους δεν επιτρέπουν στη φθορά να μπει και να κυριεύσει τη ψυχή τους, αλλά αναζητούν κάθε στιγμή, σε κάθε ευκαιρία να βιώσουν την ομορφιά της ζωής.

Τα κείμενά σας βασίζονται στην πολύχρονη κλινική εμπειρία που έχετε ως ψυχοθεραπευτής. Ποιες είναι οι σημαντικότερες “απειλές” για τον έρωτα στις μέρες που ζούμε;

Ο προσχεδιασμένος συμβιβασμός με το λίγο, που σημαίνει ότι αν δεν πιστεύεις ότι είναι δυνατόν να υπάρχει μια στάση ζωής που μπορεί να είναι ερωτική παντός καιρού, τότε ποτέ δεν θα ζήσεις τον αληθινό έρωτα, γιατί στην πρώτη δυσκολία θα επιβεβαιώσεις τη μίζερη άποψή σου. Επίσης, η αντίληψη ότι ο έρωτας είναι κάτι που σου συμβαίνει εξαιτίας κάποιου άλλου προσώπου που θα παρουσιαστεί και θα σου αλλάξει μαγικά τη ζωή και δεν κατανοείς ότι ο έρωτας δεν είναι απλώς ένα συναίσθημα, αλλά στάση ζωής. Απειλείται ακόμα από την παιδική απαίτηση για παντοτινή αγάπη και φροντίδα από τον άλλο, δίχως εσύ να συνεισφέρεις αντίστοιχα και να τον αναδεικνύεις καθημερινά. Όπως απειλείται κι από την παιδική φαντασίωση ότι η ζωή μπορεί να σου χαρίζεται, δίχως εσύ να παλεύεις κάθε στιγμή να την υπερασπιστείς. Η παιδική αυτή απαίτηση οδηγεί τελικά σε γηραλέες αντρωτικές υπάρξεις που η γκρίνια, η κούραση, η πίκρα, η απογοήτευση, η παραίτηση και η ένταση είναι η ακώριστη συντροφιά τους. Τέλος, μια ακόμα απειλή είναι η παραίτηση από το να είμαστε εμείς ερωτικοί στο σύνολο της ζωής μας που οδηγεί τελικά στο να αναζητούμε στο αυτονομημένο καταναλωτικό σεξ, ένα υποκατάστατο. Μια βουλιμική τάση που καταβροχθίζει σεξουαλικούς παρτενέρ, δίχως ποτέ να μπορέσει να χορτάσει την επιθυμία για τον ολοκληρωτικό έρωτα.

Οι σύγχρονες δυτικές κοινωνίες δίνουν έμφαση στο “εγώ” και όχι στο “εμείς”, στο άτομο και όχι στις σχέσεις. Δεν είναι δύσκολο να κάνει κανείς την υπέρβαση σ’ ένα τέτοιο κοινωνικό περιβάλλον;

Είναι αλήθεια ότι μετά την έμφαση του συλλογικού τρόπου ζωής στον παραδοσιακό χώρο, όπου πολλές φορές θυσιαζό-

«“Ερωτας ή τίποτα” είναι η βιωμένη στάση ενηλίκων ανθρώπων που μέσα στην καθημερινότητά τους δεν επιτρέπουν στη φθορά να μπει και να κυριεύσει την ψυχή τους, αλλά αναζητούν κάθε στιγμή, σε κάθε ευκαιρία να βιώσουν την ομορφιά της ζωής»

ταν η ατομική ελευθερία, ο άνθρωπος αναζήτησε την αυτονομία και τα αγαθά της ατομικής ανάπτυξης. Όμως, τελικά αυτό που σήμερα προβάλλει ως επιτακτική ανάγκη είναι το δύσκολο έργο της σύνθεσης. Ο άνθρωπος χρειάζεται να ανήκει, άρα και να δίνει χώρο στον άλλο και στην ομάδα, ώστε να απολαμβάνει και να αξιοποιεί τα αγαθά του μοιράσματος και της αλληλεπίδρασης. Συνάμα όμως είναι πολύ σημαντικό να επιτρέπεται η προσωπική ανάπτυξη, η εξέλιξη, το κλίμα της ελευθερίας που ευνοεί τη δημιουργικότητα. Στον χώρο του ζευγαριού, αυτό μεταφράζεται ως ταυτόχρονη καλλιέργεια του “εγώ”, του “εσύ” και του “εμείς”.

Η σεξουαλική απελευθέρωση σημάδεψε τις δυτικές κοινωνίες τον 20ο αιώνα. Βοήθησε αυτό στο να έρθουμε πιο κοντά στην αλήθεια του έρωτα ή λειτούργησε αποπροσανατολιστικά;

Η σεξουαλική απελευθέρωση ήρθε ως αντίδραση στη σεξουαλική καταπίεση και στον πουριτανισμό. Κάθε “αντίδραση” κινδυνεύει να οδηγήσει σε ακραίες θέσεις. Τώρα, έχοντας κατανοήσει τους κινδύνους και τους περιορισμούς και των δύο τάσεων, μπορούμε να αναζητήσουμε την αλήθεια και το θαύμα του έρωτα, όχι σε επίπεδο του τι επιτρέπεται και τι απαγορεύεται, αλλά σε επίπεδο ολόπλευρης συναισθηματικής - σωματικής - πνευματικής πολιτισμικής προσέγγισης.

Ακούμε συχνά να λένε ότι “ο γάμος σκοτώνει τον έρωτα”. Η δική σας άποψη;

Αν στο ξεκίνημα μιας σχέσης επικρατεί η πλήξη, η ακεφιά και η δυσθυμία, τι πιθανότητα υπάρχει αυτή η σχέση να έχει μια ελκυστική συναρπαστική πορεία; Ναι, καμιά! Είναι η μόνη τίμια απάντηση. Αν η συνάντηση των ερωτευμένων νέων δεν έχει παλμό, δεν έχει ζωντάνια και τρυφερότητα, δεν έχει τρέλα και όνειρα, δεν έχει πάθος και συγκίνηση, αν δεν υπερβαίνει τις κοινωνικές αντιξοότητες, τις οικονομικές δυσκολίες, τις προσωπικές παρεξηγήσεις, τους χρονικούς περιορισμούς και τις τοπικές αποστάσεις τότε ποιος μπορεί να υποσχεθεί ότι στο μέλλον θα υπάρξουν οι ιδανικές συνθήκες, ώστε να ζήσουν τον έρωτά τους “ιδανικά”; Θα φταίει ο γάμος που σκοτώνει τον έρωτα ή θα πρέπει να παραδεχθούμε την πραγματικότητα ότι ο γάμος δεν μπορεί να αναστήσει δύο πεθαμένους που αποφασίζουν να ταφούν στο ίδιο σπίτι; Ταυτόχρονα όμως έχουμε να ξεφύγουμε από την παλιομοδίτικη αντρωτική άποψη ότι «θα κάνω την ζωή μου και μετά θα παντρευτώ για να κάνω οικογένεια». Τότε δεν υπάρχει έρωτας στο ξεκίνημα του γάμου και αν υπάρχει θα εξαφανιστεί, καθώς ο έρωτας είναι μια απαιτητική διεργασία που έχει να φροντίζεται διαρκώς για να παραμένει ζωντανή.

Η θρησκεία διαμορφώνει σε σημαντικό βαθμό, συνειδητά ή ασυνείδητα, τον τρόπο με τον οποίο βιώνει κανείς τις ανθρώπινες σχέσεις, το πώς βλέπει το σώμα και τις ανάγκες του κ.λπ. Διαπιστώνετε σημαντικές επιδράσεις στο θέμα του έρωτα;

Σαφώς η θρησκεία και παίζει ανέκαθεν καθοριστικό ρόλο στη θέαση των ανθρώπινων σχέσεων. Διαχρονικά, όμως, υπάρχει μια έντονη διαμάχη μεταξύ της θρησκείας που ενοχοποιεί κάθε ευχαρίστηση και προτείνει την αποφυγή -καθώς υποτιμά την υλικότητα και προτείνει μια αόριστη πνευματικότητα- και στην ζωογόνα πίστη που εμπνέεται από ένα Θεό, ζωοδότη και Δημιουργό της ομορφιάς. Είναι τότε που η πίστη δεν πέφτει στην αίρεση του διύσμου, αλλά προτείνει μια άσκηση που ενδυναμώνει τις ανθρώπινες σχέσεις, που καταφάσκει και αναδεικνύει το υλικό στοιχείο και επομένως και τη σεξουαλικότητα.

Ως αντίβαρο στην επιφανειακότητα με την οποία συχνά παρουσιάζεται από τη βιομηχανία της κουλτούρας το ζήτημα του έρωτα, εσείς μιλάτε για την “ευχαριστιακή” βίωση του έρωτα. Τι εννοείτε;

Το ευχαριστιακό βίωμα χαρακτηρίζεται από την απλότητα. Επομένως είναι πολύ απαιτητικό. Περικλείει την απόφαση ότι δεν θα είναι τα γεγονότα, οι συνθήκες και οι άλλοι που θα καθορίσουν την προσωπική στάση ως προς τη ζωή. Η ευχαριστιακή βίωση της συντροφικής σχέσης ταυτίζεται με την προσωπική απόφαση του κάθε συντρόφου να ζήσει ευχαριστιακά τη ζωή του. Είναι η κοινή απόφαση των συντρόφων ότι δεν θα αναζητούν λόγους για να στεναχωριούνται, αλλά θα δημιουργούν τους όρους για την πληρότητα της κοινής τους ζωής...

Η Βιβλιοπαρουσίαση

Η παρουσίαση του βιβλίου “Ερωτας ή τίποτα” (εκδ. Αρμός) του Δημήτρη Καραγιάννη θα γίνει την Παρασκευή, 13 Φεβρουαρίου, στις 7:30μ.μ. στο Πνευματικό Κέντρο. Την εκδήλωση διοργανώνει το Βιβλιοπωλείο “Ηλέκτρα Πετράκη”, σε συνδιοργάνωση με το Ανοιχτό Λαϊκό Πανεπιστήμιο Κρήτης και το Εκκλησιαστικό Λύκειο - Γυμνάσιο Κρήτης και την υποστήριξη του Πνευματικού Κέντρου. Για το βιβλίο θα μιλήσουν η δημοσιογράφος Μαρία Βούλγαρη, ο εκπαιδευτικός Χρήστος Φραδέλλος και η δικηγόρος Ευαγγελία Νικάκη ενώ το κοινό θα έχει την ευκαιρία να συνομιλήσει με τον συγγραφέα.

παιδότοπος

Οι τέσσερις εποχές

Μία συν 4 ζωγραφιές και 8 ποιήματα

Επιμέλεια:
**ΒΑΓΓΕΛΗΣ
ΚΑΚΑΤΣΑΚΗΣ**
Kakatsakis@sch.gr

Καλοί μου φίλοι, καλό Σαββατοκύριακο!
"Η σελίδα του Ανδρέα"! θα μπορούσε να είναι και αυτός ο τίτλος του σημερινού Παιδότοπου. Ένα οχτάχρονο παιδί που γεννήθηκε και έζησε τα πρώτα 7,5 χρόνια της ζωής του στην πόλη μας από Αμερικανό πατέρα και Χανιώτισσα μητέρα, είναι ο Ανδρέας. Δική του η ζωγραφιά με θέμα τις "Τέσσερις Εποχές", στη μέση της σελίδας, που έκαμε

στο σχολείο του στην Καλιφόρνια, όπου βρίσκεται, με τους γονείς του, εδώ και έξι μήνες και την έστειλε στον παππού του, τον και καλό μου φίλο γνωστό και ως ερασιτέχνη ζωγράφο, παλιό κομμωτή, Ανδρέα Μανιμανάκη.

Μια σελίδα για τον Ανδρέα, με τη ζωγραφιά του στο κέντρο και γύρω απ' αυτήν σχετικές ζωγραφιές και σχετικά ποιήματα από ένα παλιό αναγνω-

στικό της Β' Δημοτικού, που έτυχε να έχει πέσει εκείνες τις μέρες στα χέρια μου, φαντάστηκα, όταν μου την έδειξε. Αμ έπος αμ έργον!

Γεννημένος ζωγράφος ο εγγονός σου κύριε Ανδρέα!

**Σας χαιρετώ με αγάπη όλους!
Βαγγέλης Θ. Κακατσάκης, δάσκαλος**

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟ

Φύγανε τα χελιδόνια
Φύγανε τα χελιδόνια,
άδειες οι φωλιές,
δε λαλούνε πια τ' απδόνια
στις τριανταφυλλίες.

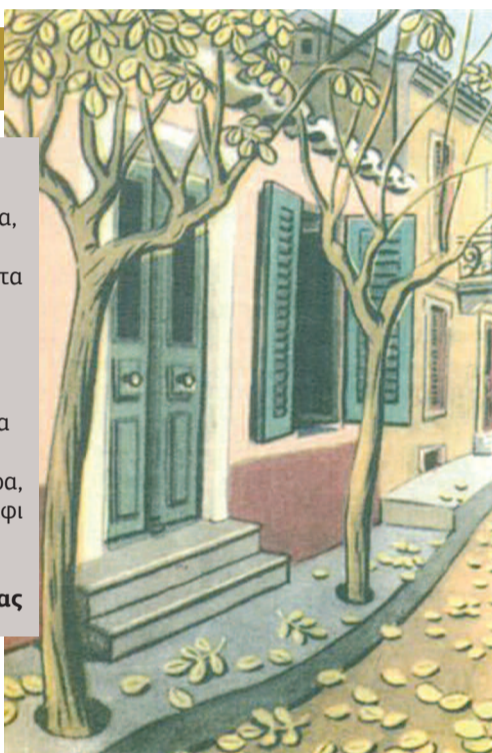
Στο καλό, να ξαναρθείτε,
πρόσχαρα πουλιά,
κι άγγικτη θα ξαναβρείτε
την παλιά φωλιά.

Μέλισσα

Το φθινόπωρο
Φεύγουν πια τα χελιδόνια,
κρύωσε ο καιρός,
πέφτουν φύλλα από τα κλώνια.
στο χαντάκι μαζευτήκαν
κίτρινοι σωρός.

Τέλειωσε τον τρύγο τώρα
πια κι ο αμπελουργός
κι ήρθε ευλογημένη η ώρα,
που θα σπείρει στο χωράφι
στάρι ο γεωργός.

Στ. Σπεράντζας

Andreas Kush: Οι τέσσερις εποχές.

ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Ο χειμώνας
Ο χειμώνας ήλθε πάλι
κι όλοι γύρω στο μαγκάλι
έχουν μαζευτεί.
Ρίχτε κάστανα στη θράκα,
παραμύθια η γιαγιάκα
θα 'ρθει, να μας πει.

Εξω πέφτει το χαλάζι
και τη θύρα μας τραντάζει
τώρα ο βοριάς.
Μές στην κρύα ανατριχίλα

σκορπιστήκανε τα φύλλα
της κληματαριάς.

Μες στην άγρια τούτη μπόρα
τρομαγμένα όλα τώρα
πάνε τα πουλιά.
Λίγη ζέστη για να βρούνε
τσίου τσίου, θα κρυφτούνε,
μέσα στη φωλιά.

Λάκης Παπαδήμας

ΑΝΟΙΞΗ

Στο συννεφάκι
Καλό μου συννεφάκι,
σταμάτα και λιγάκι!
Μας έκανες παπιά,
μη βρέχεις άλλο πια.

Πίσω απ' τη ράχη γείρε
κι αλλού να βρέξεις
σύρε,
σε χώρες και χωριά
που 'ναι καλοκαιριά.

Ψηλά να δούμε πάλι
τον ήλιο να προβάλλει,
να βγούμε στην αυλή,
να παίξουμε πολύ.

Χάρης Σακελλαρίου

Η χελιδόνα
Ήρθε, ήρθε η χελιδόνα,
ήρθε πάλι η μελιδόνα,
κάθισε και λάλησε
και γλυκά κελάπησε:

-Θάλασσα επέρασα,
τη στεριά δεν ξέχασα.
Κύματα κι αν έσκισα,

έσπειρα, οικονόμψα.
Έφυγα κι άφψα σύκα,
και σταυρό και θημωνίτσα
κι ήρθα τώρα, βρήκα φύτρα
βρήκα χόρτα, σπάρτα, βλί-
τρα, βλίτρα, βλίτρα, φύτρα,
φύτρα.

Δημοτικό

Ο Μάιος
Ο Μάιος μας έφτασε,
εμπρός, βήμα ταχύ,
να τον προϋπαντήσουμε,
παιδιά στην εξοχή.

Δώρα στα χέρια του
πολλά
και όμορφα κρατεί
και τα μοιράζει γελαστός
σε όποιον το ζητεί.

Φέρνει τραγούδια και
χαρές,
λουλούδια και δροσιά
και μυρωδάτη φόρεσε
ωραία φορεσιά.

Πάμε κι εμείς να πά-
ρωμε,
μη χάνωμε καιρό,
μας φτάνει ένα τριαντά-
φυλλο
κι ένα κλαρί κλωρό

Αγγελος Βλάχος

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

Το καλοκαίρι

- Καλοκαίρι, καλοκαίρι,
τι καλά μας έχεις φέρει;
- Φέρνω του καιρού τη γλύκα
τα κεράσια και τα σύκα,
τα σταφύλια έχω στ' αμπέλι
και το μέλι στην κυψέλη.
Τ' άνθη στην τριανταφυλλιά
και στα δέντρα τα πουλιά.

Στρώνω ασήμια και χρυσάφια
τα λιβάδια, τα χωράφια,
κάνω το γιαλό να λάμπει,
να μοσκοβολούν οι κάμποι
και στα γελαστά παιδάκια,
που αγαπούν τα παιχνιδάκια,
φέρνω, πάντα χαρωπές,
τις χρυσές τις διακοπές...

Χάρης Σακελλαρίου

Τραγούδι θαλασσινό
Στον ουρανό φεγγάρι
κι η θάλασσα γυαλί-
κι η βάρκα μας με χάρη
την αμμουδιά φιλεί.

Παιδιά, πηδάτε μέσα,
καιρός για γλέντι πια!
για μόλα και για λέσα,
να πάμε με κουπιά.

Φύσα, δροσάτο αγέρι,
να ανοίξουμε πανί,
κι η θάλασσα μας ξέρει,
νεράιδα γαλανή.

Το κύμα μουρμουρίζει
στην πλώρη μας μ' αφρό
κι ένα τραγούδι αρχίζει
με τα κουπιά ελαφρό.

Εμπρός θαλασσοπούλια,
τραβάτε στο βοριά
κι ως να γυρίσει η πουλία,
γυρνούμε στη στεριά.

Στέλιος Σπεράντζας

Για ποια γυναικεία φορεσιά

8ο μέρος

ΑΣΠΑΣΙΑ ΚΟΚΟΛΟΓΙΑΝΝΗ
aspasia.kokoloyianni@gmail.com

ια ιδιαιτερότητα της φορεσιάς της γυναίκας της Κρήτης σε σύγκριση με τη γυναικεία φορεσιά άλλων περιοχών της Ελλάδας είναι η απουσία αυστηρών κανόνων σε ό,τι αφορά στους κεφαλόδεσμους. Ο τρόπος που διευθετούσε μία γυναίκα το κάλυμμα της κεφαλής της ήταν συναφής με την ηλικία της, την οικογενειακή της κατάσταση και την κοινωνική της θέση, ωστόσο δε λειτουργούσε δηλωτικά ως ταυτότητα.

Φυσικά και στο προκείμενο ζήτημα ανιχνεύουμε τις επιδράσεις που δέχθηκαν οι Κρητικές από τους κατά καιρούς κατακτητές του νησιού οι οποίες διαδέχθηκαν τη βυζαντινή παράδοση αλλά και μεταγενέστερα την επιρροή διαφόρων συρμών. Σε κάθε περίπτωση πάντως το στοιχείο της επίδρασης φορέθηκε προσαρμοσμένο στην ενδυματολογική πραγματικότητα της καθημερινότητας του βίου. Το κάλυμμα της κεφαλής αποδεικνύεται ένα κομμάτι ρούχου ευπροσάρμοστο όχι μόνο στις ανάγκες της γυναίκας για κάλυψη ή προστασία αλλά και στη φιλοκαλία της.

Ο Cesare Vecellio (1521-1601) στο βιβλίο του για τα αναγεννησιακά ρούχα αφιερώνει ένα χαρακτηριστικό στις Ελληνίδες των περιοχών υπό Βενετική κατοχή και ένα άλλο στις χωρικές του νησιού της Κρήτης-Σφακιανές. Και στις δύο περιπτώσεις όπως φαίνεται από τα σχόλια του διακρίνει την επίδραση του Ενετικού τρόπου και περιγράφει ένα λεπτότατο λευκό μαντήλι που τυλίγει το κεφάλι. Στην πρώτη περίπτωση καλύπτει τους ώμους ενώ στη δεύτερη απλώς πέφτει πάνω στους ώμους. Η περιγραφή που συνοδεύει το χαρακτηριστικό που εστιάζει στη Σφακιανή ή χωρική της Κρήτης μας δίνει επιπλέον πληροφορίες για αραχνούφαντο λινό μαντήλι, κεντημένο με τη βελόνα. Ίσως αυτό να είναι το ιταλικό παραμάντι το οποίο ωστόσο απηχεί την επίδραση των βυζαντινών καλυμμάτων κεφαλής κατά τους ερευνητές. Από νοταριακά έγγραφα και κείμενα που αφορούν στην εν λόγω εποχή μαθαίνουμε ότι οι παντρεμένες καλύπτονταν περισσότερο και οι χήρες φορούσαν μαύρο παραμάντι. Σημασία επίσης φαίνεται να αποκτά η διαφορά ανάμεσα στην αστική βενετσιάνικη συνήθεια και στην κρητική συνήθεια η οποία επανέρχεται στα κείμενα: στην πρώτη περίπτωση το κάλυμμα της κεφαλής καλύπτει τους ώμους ενώ στη δεύτερη περίπτωση πέφτει πάνω στους ώμους. Λευκό μεταξωτό κεφαλόδεσμο που πέφτει στους ώμους συμπλήρωμα του κρητικού φορέματος φαίνεται να έλαβε ως δώρο και η Σοφία Ντα Μολίν από τον Πέτρο Καντανολέοντα, ενώ η ίδια ακολουθώντας την παράδοση της ενετικής καταγωγής της φαίνεται να φορούσε τσενταλέτο, καλύπτρα λεπτότατη και λεπτεπίλεπτη από μαύρο αραχνούφαντο ύφασμα ή λευκή δαντέλλα που

Ελληνίδα των Ενετικών κτήσεων.

κάλυπτε τους ώμους ή το στέρνο ή απλώς έπεφτε πάνω στους ώμους ανάλογα με το γούστο της φέρουσας και ανάλογα με την περίσταση. Ο Ζαμπέλιος πάντως χαρακτηρίζει τον κρητικό κεφαλόδεσμο είδος τσενταλέτο. Προφανώς το τσενταλέτο και η μπόλια αποτελούσαν πιο ανάλαφρους κεφαλόδεσμους από το παραμάντι. Αν δεχθούμε ότι ο Vecellio και ο Ζαμπέλιος περιγράφουν το κεφαλόδεσμο της Κρητικής κατά το δεύτερο μισό της Ενετικής κυριαρχίας, στο νησί έρχεται ο Tournefort το 1700 να μιλήσει για λεπτό, λευκό πέπλο που πέφτει στους ώμους των γυναικών σαν αυτόν ίσως που ήδη μας περιγράφει ο Ζαμπέλιος να συνοδεύει το κρητικό φόρεμα, ενώ και ο Γρηγόριος Παπαδοπετράκης στα τέλη του 19ου αι. κάνει λόγο για μαντήλι λεπτότατο, λευκό και χρυσοποίκιλτο. Όλες οι παραπάνω περιγραφές μάς παραπέμπουν σε μπόλιες ή μαντήλια που φοριόντουσαν ανάλαφρα πάνω στο κεφάλι. Ωστόσο στα μέσα του 19ου αι. ο Χουρμούζης αναφέρει ότι οι γυναίκες φορούν μαντήλι στο κεφάλι και παρακάτω κάνει λόγο για μακριά βαμβακερή ή μεταξωτή μπόλια που τυλίγεται γύρω από το κεφάλι της οποίας η ελεύθερη άκρη κρέμεται στην πλάτη φτάνοντας έως τις κνήμες. Κατά τον ίδιο ο δεύτερος τύπος κεφαλόδεσμου που περιγράφει συνοδεύει τον παλαιότερο τύπο ενδυμασίας που ο

ίδιος αποκαλεί "τουρκοενετικά", ενώ το μαντήλι στο κεφάλι φορούν οι γυναίκες που έχουν υιοθετήσει το φόρεμα που εξαπλώθηκε σε ολόκληρη την Ελλάδα και τα Βαλκάνια από τα μέσα του 19ου αι και ύστερα. Η μπόλια στολιζόταν με διαφόρων ειδών δαντέλες, δεσιές ή κέντημα και συχνά όφειλε το όνομά της στο στολισμό ή στην επεξεργασία του υφάσματος που είχε χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή της για παράδειγμα τζεβρές ή ψημένη μπόλια...
...και γύρω στο κεφάλι της το πλουμιστό μαντήλι...
Βάζει η χρυσομαλλούσα των Σφακιών στο ομώνυμο ποίημα του Αντωνιάδη
Επίσης κατά το δεύτερο μισό της Ενετοκρατίας και κατά μίμηση της σκούφιας (η οποία βέβαια είχε διάφορες μορφές ανάλογα με την κοινωνική τάξη της φέρουσας και την περίπτωση) που ήταν στη μόδα στη Βενετία πρέπει να φορέθηκε και στην Κρήτη το μαντήλι τυλιχτό γύρω από το κεφάλι ώστε να μοιάζει με αυτές τις σκούφιας. Αυτός ο τρόπος κεφαλόδεσις ήταν γνωστός στις Κρητικές ήδη από τα βυζαντινά χρόνια όταν το κάλυμμα της κεφαλής τυλιγόταν σαν τουρμπάνι και κρεμόταν ο ένας λώρος πάνω στον ένα ώμο.
«Βάστα μου χτένι και γυαλί και κόκκινο τζεμπερί...»
Ενώ λοιπόν μέχρι στιγμής έχουμε περιγραφές μόνο για λευκά μαντήλια ή μπόλιες έρχεται ο Nicolas Sperling να

Τετράγωνο μεταξωτό κεφαλομάντηλο από τη συλλογή του Ιστορικού και Λαογραφικού Μουσείου Ρεθύμνης.

Σφακιανή ή χωρική της Κρήτης.

αποτυπώσει κρητικές με ρουμπινί ή γκρενά κεφαλομάντηλο, η Αγγελική Χατζημικάλη να σχολιάσει ομοίως, η Ευαγγελία Φραγκάκι να αναφέρει όχι μόνο κόκκινο μαντήλι αλλά και διαφόρων άλλων χρωμάτων και ο Ιωάννης Χαβάκης να κάνει λόγο και για σταμπωτά μαντήλια. Δυστυχώς δεν μπορούμε να καταλήξουμε σε κάποιο ασφαλές συμπέρασμα για το πότε θα ξεκίνησε η χρήση των κόκκινων μαντηλιών. Στο έπος "Κρητίς" του Αντωνίου Αντωνιάδη που εκδόθηκε το 1868 αναφέρονται νέες που φορούν μεταξωτούς κόκκινους πέπλους. Γεγονός πάντως είναι ότι σε μουσεία μπορούμε να δούμε κόκκινα μαντήλια από γάζα όπου τα κίτρινα φάρδια τους επέχουν τη θέση κροσσιού. Αποτελεί άποψη της έρευνας ότι τα χρωματιστά ή τα σταμπωτά μαντήλια καθώς επίσης και τυχόν εξεζητημένοι τρόποι στολισμού του κεφαλόδεσμου όπως στα πουλ μαντή-

λια (γυροπλεγμένα ή και στολισμένα με πούλιες) θα χρησιμοποιήθηκαν κατά τις αρχές του 20ου αι. και κυρίως από τις γυναίκες των αστικών κέντρων όταν οι μετακινήσεις και οι ανταλλαγές θα είχαν γίνει πιο εύκολες άρα και υλικά ξενόφερτα ή τρόποι ξενικοί πιο προσιτοί.
«Φέρε μου μάνα φέρε μου το κόκκινο μου βέλο...» παραγγέλνει κατά το ριζιτικό η ετοιμοθάνατη Μαρουλιά ή κάποια από τις άλλες δύο επίσης ετοιμοθάνατες αδελφές της
Μορφολογικά δύο είναι οι τύποι που φαίνεται να επικράτησαν στο νησί. Το παραλληλόγραμμο μαντήλι και το τετράγωνο μαντήλι. Και τα δύο αυτά είδη απαντώνται με διάφορα ονόματα αναλόγως της χρονικής περιόδου της μαρτυρίας, της περιοχής ή κάποιου ιδιαίτερου χαρακτηριστικού του αντικειμένου, χωρίς να είναι πάντα ξεκάθαρο πότε το ύφασμα δίνει το όνομα στο αντικεί-

μενο ή αντιστρόφως. Η μπόλια δεν φαίνεται να επιβίωσε πέρα από τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αι. ενώ το τετράγωνο τσεμπέρι επιβίωσε μέχρι προσφάτως. Τόσο η μία όσο και η άλλη μορφή απαντώνται σε διάφορα μεγέθη που άλλες φορές συνυπάρχουν και άλλες φορές φαίνεται να επικρατεί η μία της άλλης ανάλογα με τα ρούχα που συνοδεύουν. Στο γύρισμα του 20ου αι. διακρίνεται μία προτίμηση στη Δ. Κρήτη για την κοντύτερη μπόλια και στην Α. Κρήτη για την μακρύτερη, ενώ το τσεμπέρι είναι μάλλον η επικρατέστερη μορφή κεφαλόδεσμου. Στα αστικά κέντρα προτιμούνται πιο χαλαροί τρόποι δεσίματος γύρω από το κεφάλι και το λαιμό ενώ στην ύπαιθρο πιο αυστηροί. Διαχρονικό κριτήριο για την επιλογή του υφάσματος του κεφαλόδεσμου (τσεμπέρι, μαντήλι ή μπόλια) ήταν η διαφοροποίηση ανάμεσα στον καλό ο οποίος ήταν και πιο ελεύθερα φορεμένος και τον καθημερινό, ενώ η χρήση, η ηλικία, η κοινωνική και οικογενειακή κατάσταση καθόριζαν το δέσιμο και το χρώμα. Ως προς τον τρόπο δεσίματος, μπορεί να κάλυπτε μόνο τα μαλλιά ή και μέρος του προσώπου: τα μάγουλα, το κούτελο, το πηγούνι, το στόμα ακόμη και τη μύτη σε κάποιες περιπτώσεις. Ως προς τη θέση του κόμπος: ο κόμπος μπορεί να γινόταν κάτω από το πηγούνι, στον αυχένα ή στην κορφή του κεφαλιού. Ως προς το χρώμα εκτός από το άσπρο και το μαύρο, συναντάμε το καφέ και το γκρι. Από μαρτυρίες και περιγραφές φαίνεται ότι στα μέσα του 19ου αι. είχαν γίνει της μόδας και στην Κρήτη διάφορα φεσάκια και σκούφοι ποικιλιμένα με πούλιες, δαντέλλες ή τούλι, με ή χωρίς παπάζι (δηλ. φούντα) τα οποία προσφέρονταν ως γαμήλιο δώρο. Δεν απηχούν φυσικά κάποια κρητική συνήθεια αλλά την τάση που εξαπλώθηκε σε ολόκληρη την Ελλάδα μετά την έλευση της Αμαλίας και τη δημιουργία της αυλής της...

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ**
ΣΤΑΥΡΙΑΝΟΥΔΑΚΗ

ΤΜΗΜΑ ΠΟΔΗΛΑΣΙΑΣ Α.Ο. ΚΥΔΩΝ

Με “οδηγό” τα ιστορικά ρεκόρ ξεκινά μια νέα προσπάθεια

“Φορτωμένο” με διακρίσεις είναι το τμήμα ποδηλασίας του Α.Ο. Κύδων, το οποίο ιδρύθηκε το 1978, για πολλά χρόνια είχε σταθερή παρουσία στην κορυφή πανελληνίων διοργανώσεων (δρόμου-πίστας) και εκπροσώπηση σε σπουδαιούς διεθνείς αγώνες, με την τετραετία 1994-1997 να είναι αυτή που ξεχωρίζει, αφού το διάστημα αυτό είχε αναδειχθεί -συνεχόμενα- κορυφαίο σωματείο στη γενική ομαδική βαθμολογία της Ελληνικής Ομοσπονδίας Ποδηλασίας.

πιτυχίες σε μεγάλες ηλικιακές κατηγορίες έχει να παρουσιάσει ο Κύδωνας μέχρι και το 2009, ενώ τα τελευταία χρόνια επενδύει στο μέλλον, δουλεύοντας μόνο στις μικρές ηλικίες, στοχεύοντας να επιστρέψει σιγά-σιγά στον προαναφερόμενο πρωταγωνιστικό ρόλο του στον χώρο.

Το πρώτο βήμα αναμένεται να γίνει φέτος, όχι στο καθαρά αγωνιστικό κομμάτι, αλλά με τις προσθήκες ατόμων σε επίπεδο παραγόντων (όπως ο Γιώργος Λεβεντάκης, που αναλαμβάνει γενικός αρχηγός) και προπονητών (στις μικρές ηλικίες θα είναι η πρώην πρωταθλήτρια του Ομίλου, Κατερίνα Καμπουράκη), ενώ στην ενεργό δράση επιστρέφει (στην κατηγορία μάστερ) ο Στέφανος Λυραντωνάκης, που θα βοηθάει εξωδιοικητικά την όλη προσπάθεια.

Λεβεντάκης και Λυραντωνάκης, μαζί με τους Μανώλη Μεντάκη, Μιχάλη Φαραντάκη, αποτελούσαν μια τετράδα η οποία έχει πολλές διακρίσεις στο ενεργητικό της και όλοι τους εξακολουθούν να βρίσκονται στον χώρο από διάφορα πόστα. Ακολουθεί μια σύντομη αναφορά τους στην πολύ καλή εκείνη εποχή, η παρουσίαση των σημαντικότερων επιτυχιών του Κύδωνα από το 1983 μέχρι το 1999 (σύμφωνα με τα στοιχεία που μας έδωσε ο Στεφ. Λυραντωνάκης), η άποψη του Αντώνη Φραγκιουδάκη (ο οποίος είναι προπονητής στο τμήμα τα τελευταία 20 χρόνια) για το “αύριο”, αλλά και μια πολύ σύντομη ματιά στο γυναικείο τμήμα του Κύδωνα, το οποίο έχει επίσης να επιδείξει μια εξαιρετική πορεία στον χώρο της ελληνικής ποδηλασίας.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΦΑΡΑΝΤΑΚΗΣ

«Το τμήμα ποδηλασίας του Κύδωνα ιδρύθηκε τέλη δεκαετίας του '70, με πρώτο έφορο τον Κώστα Κουρμιούλη και προπονητή, αλλά παράλληλα και αθλητή, τον Γιώργο Διγαλάκη. Παρά τις δυσκολίες που υπήρχαν, οι επιτυχίες δεν άργησαν να έρθουν, ενώ στη συνέχεια, ο βασικός κορμός που άρχισε την προσπάθεια, με κάποιους να συνεχίζουν σε άλλα πόστα, έφερε πολλές διακρίσεις στον χανιώτικο αθλητισμό. Από τα πιο δύσκολα πράγματα που έπρεπε ν' αντιμετωπίσουμε τα πρώτα χρόνια ήταν η έλλειψη τεχνογνωσίας. Πηγαίναμε θα έλεγα “στα τυφλά”, μαθαίναμε μέσα από τα

λάθη μας και τα καλά αποτελέσματα ερχόντουσαν χάρη στο ταλέντο που υπήρχε και τη μεγάλη προσπάθεια όλων των εμπλεκόμενων με το τμήμα. Σιγά-σιγά αυτό το ξεπεράσαμε και μπορούσαμε, ως προπονητές πια, να καθοδηγούμε πιο σωστά τα νέα παιδιά. Αυτή η εμπειρία που έχουν πλέον πολλοί Χανιώτες προπονητές και όχι μόνον, σε συνδυασμό με το έμφυτο ταλέντο, είναι πιστεύω και οι λόγοι που η ποδηλασία στην πόλη μας εξακολουθεί και βρίσκεται τόσο ψηλά».

• Έχει γεννηθεί το 1965, είναι καθηγητής Φυσικής Αγωγής και σίγουρα επηρέασε τον γιο του, Στέλιο, να ασχοληθεί με την ποδηλασία, τον καθοδήγησε στα πρώτα του βήματα και τα δυο τελευταία χρόνια τον παρακολουθεί να αγωνίζεται σε γαλλική ομάδα.

Σημαντικότερες ατομικές διακρίσεις: 1995 1ος στους πόντους του πανελληνίου πίστας ανδρών, συμμετοχές σε Μεσογειακούς (τρεις φορές -το 1991 πήρε 4η θέση) και Βαλκανικούς (πέντε φορές) αγώνες.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΕΒΕΝΤΑΚΗΣ

«Δεν θα σταθώ στις πολλές και μεγάλες διακρίσεις που είχε την εποχή που συζητάμε ο Κύδωνας, αλλά θα υπογραμμίσω το σημαντικό κατά τη γνώμη μου γεγονός ότι σχεδόν όλοι όσοι αρχίσαμε την τότε προσπάθεια, παραμένουμε, από διάφορα πόστα, στον χώρο και ο καθένας βοηθάει με τον τρόπο του στην ανάπτυξη της ποδηλασίας. Αυτό που θυμάμαι από τα χρόνια εκείνα είναι η πρώτη φορά που κερδίσαμε, το 1988, τον Παναθηναϊκό -που είχε μια τοπ τετράδα, με τους Κατσέλη, Μανιάτη, Παπαδάκη, Διαμαντόπουλο- στο πανελλήνιο ομαδικό δρόμου και μάλιστα περάσαμε μπροστά από τα μισά της διαδρομής των 100κλμ.

Για την καινούργια προσπάθεια που αρχίζει στον Κύδωνα, πιστεύω ότι έχει έναν ικανό αριθμό νεαρών και ταλαντούχων αθλητών-τριών και εμείς θα προσπαθήσουμε να οργανώσουμε το τμήμα, με στόχο να πάει σιγά-σιγά ακόμη πιο πάνω».

• Γεννήθηκε το 1968, ασχολήθηκε από το 1996 με την προπονητική (εθνική εφήβων, Ολυμπιακή ομάδα 2004, αλλά και προσωπικά με τον Γιάννη Ταμουρίδη) και έχει διατελέσει (2008-2012) team manager στην πρώτη Ελ-

Από αριστερά οι Λυραντωνάκης, Μεντάκης, Λεβεντάκης και Φαραντάκης, με το χρυσό μετάλλιο για την πρώτη, το 1994, στα 4κλμ. ομαδικό του πανελληνίου πίστας.

Μεντάκης, Λεβεντάκης, Φαραντάκης και Λυραντωνάκης, 20 χρόνια μετά την προαναφερόμενη απονομή

ληνική επαγγελματική ομάδα, την SP Tableware, ενώ τον ίδιο ρόλο είχε το 2000 στον Τάλω. Είναι και αυτός καθηγητής Φυσικής Αγωγής.

Σημαντικότερες ατομικές διακρίσεις: 1985 1ος στα 3.000μ. πίστας εφήβων, 1988 και 1996 1ος στο πανελλήνιο δρόμου ανδρών, συμμετοχές σε πέντε παγκόσμια, τρία Μεσογειακά (4η θέση το 1991) και τρία Βαλκανικά πρωταθλήματα (συνολικά έχει 267 συμμετοχές με εθνικές μας ομάδες).

ΜΑΝΩΛΗΣ ΜΕΝΤΑΚΗΣ

«Τη δεκαετία του '80 στα Χανιά η ποδηλασία ήταν ταυτόσημη με τον Κύδωνα, το τμήμα ξεκίνησε πολύ δυναμικά και ανέβαινε σταθερά στον πανελλήνιο χώρο. Υπήρξε ένας πυρήνας που έβαλε τις βάσεις, ο οποίος σταδιακά εμπλουτιζόταν και βέβαια δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι επί σειρά ετών ήταν πρωταγωνιστής στον ελλαδικό χώρο και όχι μόνο. Συγκρίνοντας τα τότε ποδήλατα με τα τωρινά όλοι μπορούν να δουν ότι οι διαφορές είναι τεράστιες, όμως το ταλέντο εξακολουθεί να υπάρχει και αν κάτι είχαμε περισσότερο εμείς εκείνα τα χρόνια, θα έλεγα πως είναι το πάθος και το

πίσμα. Δεν μπορώ να ξέρω τι αποτελέσματα θα είχε η γενιά μου με τις τωρινές τεχνικές και όχι μόνο συνθήκες, όμως σίγουρα πριν 30 χρόνια δεν υπήρχε η υποστήριξη που έχουν σήμερα οι αθλητές και θα αναφέρω χαρακτηριστικά ότι για να πάρουμε τότε ένα λάστιχο, γινόταν μεγάλος προσωπικός “αγώνας”. Βλέποντας τη χανιώτικη ποδηλασία να συνεχίζει στον δρόμο των επιτυχιών, μπορώ να πω ότι τόσο εγώ, όσο και τα άλλα παιδιά που ξεκίνησα με το άθλημα, αισθανόμαστε υπερηφάνεια που βάλουμε κι εμείς ένα λιθαράκι στο όλο οικοδόμημα».

• Γεννήθηκε το 1969, είναι καθηγητής Φυσικής Αγωγής και εξακολουθεί να ασχολείται με το άθλημα, τρέχοντας με την ομάδα μάστερ του Τάλω.

Σημαντικότερες ατομικές διακρίσεις: 1986 και 1987 1ος στα 3.000μ. του πανελληνίου πίστας εφήβων, 1987 πανελληνιονίκης στα 200μ. πίστας εφήβων, συμμετοχή σε δυο Βαλκανικά πρωταθλήματα.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΛΥΡΑΝΤΩΝΑΚΗΣ

«Έχοντας εμπειρίες 20 χρόνων στον χώρο, 10 ως αθλητής στον Κύδωνα και άλλα 10 ως προ-

Η ομάδα ανδρών το 1999 στο Ηράκλειο. Από αριστερά οι Σωτ. Μωραϊτάκης, Λυραντωνάκης, Σταύρος Παπαδημητράκης, Μεντάκης, Μανώλης Αγγιμάκης, Δημήτρης Λυμπερής και ο προπονητής Μ. Φαραντάκης.

Πρωταθλητές Ελλάδος το 1997 στα 100χλμ. ομαδικού. Από αριστερά Σωτ. Μωραϊτάκης, Φαραντάκης, Μεντάκης, Λυραντωνάκης, με τον έφορο Αγγελο Μεντάκη (που "έφυγε" πριν λίγες ημέρες).

ΑΝΤΩΝΗΣ ΦΡΑΓΚΙΟΥΔΑΚΗΣ

«Η προσπάθεια όλων μας, παλιών και νέων, έχει στόχο να υπάρξει μια εποικοδομητική συνεργασία έτσι ώστε η πορεία του τμήματος να είναι ανοδική. Είναι γνωστό ότι τα τελευταία χρόνια έχουμε ρίξει όλο το βάρος στις μικρές ηλικίες, από την κατηγορία μίνι μικρά μέχρι και την παιδών έχουμε αξιόλογο έμπυχο υλικό και σιγά-σιγά θα προσπαθήσουμε να δημιουργήσουμε ξανά ικανές αγωνιστικές ομάδες και στις μεγαλύτερες ηλικιακές κατηγορίες.

Πιστεύω ότι υπάρχουν οι βάσεις και οι προϋποθέσεις, δηλαδή ταλέντο και όρεξη για δουλειά, ώστε να κάνει ο Κύδωνας ένα καινούργιο ξεκίνημα και με υπομονή να φτάσει όσο πιο ψηλά γίνεται».

• Γεννήθηκε το 1963, υπήρξε αθλητής του Ερμή Αθηνών, ενώ από το 1996 είναι προπονητής στον Κύδωνα, έχοντας τα τελευταία τρία χρόνια την ευθύνη όλων των τμημάτων.

Αναμνηστική φωτογραφία το 1992 στην ανατολική τάφρο, όπου ήταν τότε τα γραφεία του τμήματος.

πονητής του Ομίλου, μπορώ να πω ότι το ταλέντο και η όρεξη δεν είναι πάντα αρκετά στοιχεία για να πάει καλά μια προσπάθεια στον χώρο του αθλητισμού. Όταν όμως στα δρομολογούμενα στοιχεία προστεθεί μια ομάδα έμπειρων ατόμων στον οργανωτικό - διοικητικό τομέα, νομίζω ότι μπορούν να γίνουν πολλά πράγματα. Με το σκεπτικό αυτό θεωρώ ότι αξίζει τον κόπο να υποστηριχθεί η νέα

προσπάθεια που αρχίζει στο τμήμα, το οποίο διαθέτει μια πολύ καλή βάση αθλητών που μπορούν να εξελιχθούν, ενώ στόχος είναι να έρθουν στην ομάδα και στον χώρο της ποδηλασίας γενικότερα, όσο πιο πολλά παιδιά γίνεται. Έτσι και εγώ θα είμαι από κοντά και θα βοηθήσω οργανωτικά όσο και όπως μπορώ τους ανθρώπους που θα "σπκώσουν το βάρος", ενώ μετά από τρία χρόνια αποχής θα επιστρέψω και επίσημα

στα αγωνιστικά, αφού θα τρέχω με την ομάδα μάστερ του Κύδωνα.

Όσον αφορά τα... παλιά, ήμουν τυχερός γιατί είχα τη δυνατότητα να είμαι συναθλητής με ποδηλάτες οι οποίοι ήταν ήδη καταξιωμένοι στον χώρο και χαιρόμαι που βοηθήσα και εγώ στο να κατακτήσουμε πανελλήνια πρωταθλήματα».

• Είναι ο νεότερος της τετράδας, αφού έχει γεννηθεί το

1976, είναι καθηγητής Φυσικής Αγωγής και ως προπονητής έχει αναδείξει παιδιά που σήμερα πρωταγωνιστούν στον χώρο.

Σημαντικότερες ατομικές διακρίσεις: 1998 1ος στο πανελλήνιο πρωτάθλημα ατομικής χρονόμετρησης ανδρών και συμμετοχή την ίδια χρονιά στο Βαλκανικό πρωτάθλημα.

Δεξιά η Ζαχαριουδάκη, προπονήτρια του Κύδωνα το 2007, μαζί με την Καμπουράκη (που θα είναι φέτος προπονήτρια), τον Χατζάκη (ο οποίος αγωνίζεται σε γαλλική ομάδα) και τον Λυραντωνάκη.

Στα... ψηλά και οι γυναίκες

Εξαιρετική είναι και η παρουσία των γυναικών του Α.Ο. Κύδων όλα αυτά τα χρόνια.

Από τις παλιές σίγουρα ξεχωρίζει η Ζαχαριουδάκη Χριστιάννα, η οποία από το 1995 μέχρι και το 2004 κατέκτησε 14 πρωτιές, κυρίως στην πίστα (όπου είχε σημειώσει και 4 πανελλήνια ρεκόρ), ενώ το ίδιο διάστημα πήρε μέρος σε παγκόσμια κύπελλα πίστας, σε παγκόσμιο πρωτάθλημα πίστας και σε παγκόσμιο πρωτάθλημα δρόμου νεανίδων (στη συνέχεια είχε αναλάβει για κάποιο διάστημα προπονήτρια στην ομάδα). Ακόμη, μέχρι και τα τέλη της δεκαετίας του '90, χρυσό πήραν η Μεντάκη Ασπασία (πανελλήνιο πίστας νεανίδων 1995 με πανελλήνιο ρεκόρ στα 200μ.) και η Κιμιουλάκη Μυρτώ (πανελλήνιο πίστας νεανίδων 1997 στους πόντους).

• Όπως συνέβη και στους άνδρες, τις επιτυχίες των τριών προαναφερόμενων αθλητριών, συνέχισαν με ιδιαίτερη επιτυχία οι μεταγενέστερες ποδηλάτριες του Ομίλου.

Πανελλήνια ομαδικά πρωταθλήματα

• Ομαδική χρονόμετρηση δρόμου ανδρών (διεξαγόταν μέχρι και το 1997, ήταν απόσταση 100χλμ. και απαιτούσε ταυτόχρονη άφιξη τουλάχιστον τριών ποδηλατών, με τον Κύδωνα να έχει κατακτήσει τα περισσότερα συνεχόμενα χρυσά μετάλλια): 1986, 1987 (με τους Φαραντάκη Μιχάλη, Διγαλάκη Γιώργο, Τοράκη Λευτέρη, Ορφανουδάκη Κώστα), 1988, 1991, 1992, 1994, 1995 (έτρεξαν οι Φαραντάκης Μιχάλης, Λεβεντάκης Γιώργος, Μεντάκης Μανώλης, Λυραντωνάκης Στέφανος), 1996, 1997 (Φαραντάκης, Μεντάκης, Λυραντωνάκης, Μωραϊτάκης Σωτήρης).

• Ομαδική χρονόμετρηση δρόμου εφήβων: 1983 (Φαραντάκης, Τοράκης, Φραγκιουδάκης Γιώργος, Παπαδάκης Νίκος).

• Ομαδικό πορσουίτ 4.000μ. πίστα ανδρών: 1985 (Φαραντάκης, Διγαλάκης, Τοράκης, Μανώλης Λεβεντάκης), 1987, 1988, 1991,

1992, 1994, 1995, 1996.

• Μέχρι και τα τέλη της δεκαετίας του '90, χρυσά μετάλλια σε ατομικό επίπεδο κατέκτησαν και οι: Τοράκης Λευτέρης (1984, πανελλήνιο δρόμου εφήβων), Τριγάκης Παναγιώτης (1998, πανελλήνιο πίστας στους πόντους εφήβων), Πενταράκης Ανδρέας (1994 πανελλήνιο δρόμου παιδών), Κανδηλάκης Αντώνης (1995 πανελλήνιο δρόμου παιδών).

• Σε διεθνείς αγώνες μετείχαν οι Τοράκης, Αγριμάκης Μανώλης, Μουντογιαννάκης Βαγγέλης, Μουντάκης Μανώλης, Μιχαλάκης Δημήτρης, Πετράκης Μανώλης, Γεωργιάδης Θανάσης, Μωραϊτάκης Σωτήρης.

• Από το 2000 και μετά τη σκυτάλη των διακρίσεων πήραν οι μεταγενέστεροι αθλητές του Κύδωνα, οι οποίοι μέχρι το 2009 είχαν επίσης πρωταγωνιστικό ρόλο.

Η εφηβική ομάδα του Κύδωνα στα "Βενιζέλια" ποδηλασίας 1994. Από αριστερά: Αντώνης Παπαδημητράκης, Θανάσης Γεωργιάδης, Νίκος Λιανόπουλος, Στεφ. Λυραντωνάκης, Αντώνης Επιτροπάκης, Νίκος Λιουδάκης, Μανώλης Επιτροπάκης και κάτω ο έφορος Στέλιος Πετράκης

Επιμέλεια:
ΣΑΚΗΣ ΚΟΥΒΑΤΣΟΣ
info@herb.gr

Βιότοπος - περιγραφή

Λατινική ονομασία του βοτάνου είναι *Citronella Nardus* ή *Citronella Winterianus*.

Αυτές είναι οι δύο κύριες ποικιλίες του φυτού το οποίο έχει πάνω από 50 είδη, τα οποία ανήκουν στην οικογένεια φυτών που φέρουν τη λατινική ονομασία *Cymborogon*.

Σιτρονέλλα

Στη χώρα μας, δεν ευδοκιμεί κανένα από τα είδη του φυτού, το οποίο αναπτύσσεται σε άγρια και καλλιεργημένη μορφή στη Νοτιοανατολική Ασία (κυρίως στην Ταϊλάνδη, την Ιάβα, τη Σρι Λάνκα, την Ινδία), αλλά και στη Νέα Γουινέα. Ορισμένα είδη καλλιεργούνται για το αιθέριο έλαιό τους και άλλα για μαγειρική χρήση.

Η Σιτρονέλλα είναι φυτό που φτάνει σε ύψος τα 150 έως 180 εκατοστά. Είναι μία συστάδα κονδροειδής που δεν επεκτείνεται με ριζίδια αλλά αυξάνεται όσο το φυτό ωριμάζει. Έχει ξυλώδη βλαστό και τα φύλλα με τους μίσχους μπορεί να φτάσουν σε μήκος τα 90 εκατοστά και σε πλάτος τα 2,5 εκατοστά. Δεν αυξάνεται με καταβολάδες αλλά όσο το φυτό ωριμάζει τόσο αυξάνεται.

Για την παρασκευή του αιθέριου ελαίου χρησιμοποιείται η *Citronella Nardus* και η *Citronella Winterianus* που θεωρείται ανώτερη ποιότητα. Σε αρκετές περιπτώσεις όμως στα αιθέρια έλαια Σιτρονέλλας που κυκλοφορούν περιέχεται και *Eucalyptus Citriodora*.

Το αιθέριο έλαιό της χρησιμοποιείται ευρέως στην αρωματοθεραπεία για την αντιμετώπιση προβλημάτων υγείας, καθώς έχει μεταξύ άλλων τονωτική, αντιμικροβιακή και αντισπασμική δράση, ενώ αποτελεί βασικό υλικό της ασιατικής κουζίνας, τόσο για το ιδιαίτερο άρωμά της όσο και για τα θρεπτικά συστατικά που περιέχει.

Ιστορικά στοιχεία

Το βότανο χρησιμοποιείται εδώ και εκατονταετίες σε Κίνα και Ινδία.

Στην Κίνα, χρησιμοποιούνται ευρέως τα φύλλα του φυτού ως φάρμακο για την αρθρίτιδα, τον πυρετό, τα εντερικά παράσιτα, τις παθήσεις του πεπτικού συστήματος και τα προβλήματα της περιόδου. Περισσότερες, όμως, χρήσεις έχει το αιθέριο έλαιο του φυτού. Χρησιμοποιείται στην αρωματοποιία, για την παρασκευή σαπουνιών, στην αρωματοθεραπεία, σε συνδυασμό με άλλα αιθέρια έλαια, λόγω της τονωτικής, σπασμολυτικής, αντισπασμικής και αποσπαστικής του δράσης. Ειδικότερα, βοηθά στην αντιμετώπιση προβλημάτων του νευρικού συστήματος, όπως πονοκέφαλοι, ημικρανίες, νευραλγίες, κατάθλιψη, ενισχύει την άμυνα του οργανισμού, καταπολεμά την κούραση και τονώνει το καρδιαγγειακό σύ-

στημα. Επίσης, βελτιώνει τη λειτουργία του γαστρεντερικού συστήματος, καθώς βοηθά στην πέψη, καταπολεμά τα παράσιτα του στομάχου και του εντέρου, ανακουφίζει από την κοιλίτιδα και τη δυσκοιλιότητα. Επιπλέον, χρησιμοποιείται για τη ρύθμιση της περιόδου, την ανακούφιση των πόνων από ρευματισμούς και αρθρίτιδα, τον περιορισμό της υπεριδρωσίας και της λιπαρότητας των μαλλιών και του δέρματος. Τέλος, χρησιμοποιείται για την αποστείρωση των πάγκων της κουζίνας.

Συστατικά-καρκτήρας

Το αιθέριο έλαιο του φυτού, όπως ήδη αναφέραμε, προκύπτει με απόσταξη από δύο είδη σιτρονέλλας, το *Cymborogon nardus* της Κεϋλάνης και το *Cymborogon winterianus* της Ιάβας.

Ενώ η πρώτη ποικιλία αποδίδει ένα έλαιο του οποίου τα κύρια συστατικά είναι σιτρονελλόλη, σιτρονελλάλη, γερανιόλη, λιμονένιο και μεθυλοισοευγενόλη, το έλαιο που λαμβάνεται από τη

δεύτερη ποικιλία περιέχει σιτρονελλάλη, γερανιόλη, οξικό γερανυλεστέρα και λιμονένιο ως βασικά συστατικά του, με γερανιόλη και σιτρονελλάλη υψηλότερες σε συγκεντρώσεις από την πρώτη ποικιλία. Ως εκ τούτου, το έλαιο που λαμβάνεται από την ποικιλία Ιάβας θεωρείται ότι είναι υψηλότερη ποιότητα. Στη σιτρονελλάλη οφείλεται το χαρακτηριστικό λεμονώδες άρωμα του φυτού. Οι συγκεντρώσεις των δραστικών συστατικών ποικίλλουν ανάλογα με το φυτό από το οποίο προέρχεται το αιθέριο έλαιο.

Ανθιση - χρησιμοποιούμενα μέρη - συλλογή

Για θεραπευτικούς σκοπούς χρησιμοποιούνται τα φύλλα με τους μίσχους του φυτού. Από αυτά επίσης λαμβάνεται και το αιθέριο έλαιο.

Θεραπευτικές ιδιότητες και ενδείξεις

Το αιθέριο έλαιο δρα ως αντιβακτηριακό, αντικαταθλιπτικό, αντισπασμικό, αντισπασμωδικό, αντιφλεγμονώδες, αποσπαστικό, εφιδρωτικό, διουρητικό, αντιπυρετικό, μυκητοκτόνο, εντομοαπωθητικό, στομαχικό, τονωτικό, τονωτικό και ανθελμινθικό.

Το αιθέριο έλαιο σιτρονέλλας έχει έντονη, φρέσκια λεμονάτη μυρωδιά. Διεγείρει την κυκλοφορία του αίματος και αυξάνει την πνευματική εγρήγορση. Μπορεί ακόμη να ανακουφίσει πεπτικά και καταμήνια προβλήματα.

Είναι όμως γνωστή περισσότερο από όλα αυτά, για την εντομοαπωθητική της δράση. Ιδιαίτερα

μάλιστα όσον αφορά την απώθηση των κουνουπιών που κάθε καλοκαίρι μας κάνουν να υποφέρουμε. Λόγω της σιτρονελλάλης και της γερανιόλης, η σιτρονέλλα απωθεί τα κουνούπια, γι' αυτό και χρησιμοποιείται ευρέως ως εντομοαπωθητικό.

Τα κουνούπια είναι πράγματι ένα βασανιστικό πρόβλημα, ιδιαίτερα για όσους τα προσελκύουν. Η λέξη ίσως φαίνεται περίεργη, αλλά η αλήθεια είναι ότι αυτοί οι μικροί βασανιστές δεν προτιμούν όλους τους τύπους των ανθρώπων το ίδιο.

Τα κουνούπια γνωρίζουν πώς να μας ανιχνεύουν μέσα στο σκοτάδι το πιο απόλυτο χάρη σε ένα πολύ ανεπτυγμένο σύστημα υπέρυθρων ακτίνων, αλλά εν μέρει χάρη στην ενισχυμένη τους... όσφρηση.

Ποιες είναι όμως οι μυρωδιές που τα έλκουν περισσότερο;

Μελέτες έδειξαν ότι αγαπημένη μυρωδιά των κουνουπιών προέρχεται από το δέρμα ανθρώπων που έχουν ανεβασμένη χοληστερίνη αλλά και Βιταμίνη Β.

Έλκονται επίσης σε πολύ μεγάλο βαθμό από άτομα των οποίων το δέρμα απελευθερώνει πολύ ανθρακικό αέριο.

Η μυρωδιά λοιπόν φέρνει κοντά αυτά τα αντιπαθητικά πλάσματα και αυτή είναι που μπορεί να τα διώξει. Για το λόγο αυτό, χρησιμοποιούνται για την απώθησή τους αρωματισμένα μόρια που δεν τους αρέσουν καθόλου, όπως η Σιτρονέλλα.

Οι ουσίες σιτρονελλάλη, σιτρονελλόλη και γερανιόλη που περιέχονται στο αιθέριο έλαιο του φυτού, χρησιμοποιούνται ευρέως σε σαπούνια, κεριά και θυμιάματα, αρώματα, καλλυντικά και τις βιομηχανίες αρωματικών ουσιών σε όλο τον κόσμο.

Έρευνες έχουν αποδείξει ότι το έλαιο του φυτού έχει αντιμυκητιακές ιδιότητες.

Παρασκευή και δοσολογία

Το αιθέριο έλαιο χρησιμοποιείται σε συσκευές διασποράς ή για την παρασκευή λωσιών. Μπορούμε ακόμη να φτιάξουμε κρέμες ή να χρησιμοποιηθεί με τη μέθοδο του εμποτισμού.

Για να φτιάξουμε μία λωσιόν παίρνουμε 85ml καθαρό οινόπνευμα, 5ml σιτρονέλλας, 5ml λεμονόχορτο και 5 ml δενδρολίβανο.

Αν θέλουμε να έχει ενισχυμένη δράση, αφαιρούμε 5ml οινόπνευμα και προσθέτουμε 5ml ευκάλυπτο της ποικιλίας lemon. Για να φτιάξουμε κρέμα (για επαλείψεις στο δέρμα) παίρνουμε 50 γραμμάρια κρέμα βάσης και προσθέτουμε σε αυτήν 25 σταγόνες σιτρονέλλας.

Προφυλάξεις

Αποφεύγετε να χρησιμοποιείτε τη σιτρονέλλα απευθείας στο δέρμα σας σε μεγαλύτερες από τις ενδεικνυόμενες ποσότητες ή συχνότερα από ό,τι σας υποδεικνύει ο ειδικός που έχετε συμβουλευτεί, γιατί υπάρχει ενδεχόμενο να σας προκαλέσει τοξική αντίδραση. Επίσης, απαγορεύεται η χρήση της κατά την περίοδο της εγκυμοσύνης και της γαλουχίας.

